

Cami Sohbetleri

**Âyet Hadis
Dinî Bilgiler**

TEMMUZ 2019

İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ

Genel Koordinatör
Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ
İstanbul Müftüsü

Yayın Yönetmeni
Musa BİLGİÇ
İstanbul Müftü Yardımcısı

DERLEME HEYETİ
Başvaiz Fatma BAYRAM (*Dini Bilgiler*)
Vaiz Şule DÜNDAR (*Dini Bilgiler*)
Baş İmam Hatip Ömer CİHANGİR (*Ayetler ve Tefsirleri*)
İmam Hatip Dr. Mesut ÇAKIR (*Hadisler ve Şerhleri*)
İmam Hatip Emir Faysal ARVAS (*Dini Bilgiler*)

Tashih: Vaiz Dr. Nurhayat HARAL YALÇI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ

“Hastalandığım zaman bana şifa verendir.”

Şuara 26/80.

Hız. İbrahim, kavminin Allah'tan başka tapmış oldukları bütün tanrıların uydurma, onlara tapanların da yanlış yolda olduklarına işaret etmiş, bundan sonra da gerçek ve tapılmaya layık olan tanrının yaratan, hidayete erdiren, yediren, içiren, şifa veren, öldüren, hayat veren ve kıyamet gününde günahları bağışlayan Allah Teâlâ olduğuna dikkat çekmiştir. İnsan çaresiz kaldığında ya da hastalandığında Allah'a yönelmeli, ondan yardım istemeli ve şifa dilemelidir.

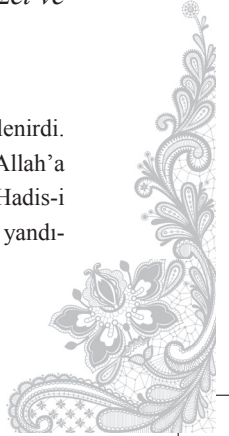
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ الثَّقَفِيِّ، أَنَّهُ شَكَأَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَعًا يَجِدُهُ فِي جَسَدِهِ مُنْذُ أَسْلَمَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي تَأَلَّمَ مِنْ جَسَدِكَ، وَقُلْ بِاسْمِ اللَّهِ ثَلَاثًا، وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَازِرُ»

Osman b. Ebül-Âs (r.a)'dan rivayet edildiğine göre, (Müslüman olduğundan beri) vücudunda hissettiği bir ağrıdan dolayı Resûlullah'a (a.s) şikayette bulundu. Resûlullah'da (a.s) ona şunu tavsiye etti: “Vücudunun ağrıyan yerine elini koy ve üç kere “bismillah”, yedi kere de ‘bendeki bu hastalığın şerrinden ve ileride yenileyip elem ve hüznü vermesinden Allah'ın izzet ve kudretine sığınırım’ de!”

Müslim, Selam 67.

Hız. Peygamber, kendisine arz edilen şikayet ve isteklerle samimi olarak ilgilenirdi. Bu çerçevede Resûl-i Ekrem Efendimiz, hastalara şifa vermesi için hem kendisi Allah'a dua eder hem de nasıl dua edilmesi gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunurdu. Hadis-i şerif gerek hasta ziyaretine gidildiğinde gerekse bir kimse gelip hastalığından dert yandığında nasıl dua edileceğini öğretmektedir.

Dini Bilgiler

ŞİFANIN VESİLESİNİ ARAMAK DUADIR

Kur'an-ı Kerim'de tevhid mücadelesinin örnek şahsiyeti olarak sıkça ismi zikredilen Peygamberlerden biri de Hz. İbrahim'dir (a.s). Onun dilinden şu ifadeler nakledilir: *"İyi bilin ki âlimlerin rabbi dışında taptıklarınız benim düşmanımdır. O, beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. O, bana yediren ve içirendir. Hastalandığımda da O bana şifa verir. O, benim canımı alacak ve sonra diriltecek olandır."* (Şuara, 26/77-81)

Vahyin aydınlatmadığı insanın zihninde, hayatta karşılaşılan her türlü olay olağanüstü bir güce dayandırılmaktadır. Yanlış yönlendirildiğinde insan kendi bedenine ve saygınlığına zarar verecek bir takım arayışlara başvurabilir. İşte bu noktada Kur'an bizim elimizden tutar ve yol gösterir. Yaratan, rızık veren, besleyip yaşatan bir Rabbin olduğunu haber verir. Yüce yaratıcı her şeyi bir sebebe bağlamak suretiyle, her canlının hayatını devam ettirmesi için bir çaba içinde olmasını murad etmiştir. Hastalık ve tedavi de bunlardandır. Hastalığın tecrübe ve deneyle açıklanacak bir sebebi olduğu gibi tedavinin de bir sebebi vardır.

Tababet konusunda bilgi sahibi olmak, insanlığın ihtiyacı olan sağlık sorunlarının karşılanmasına vesile olması bakımından değerli bir uğraştır. Allah Teâla beslenmeye sebep olan gıdayı elde etmek için toprağı, ziraatı ve tarımı sebep kıldığı gibi ve bu sebeplerle rızık temin etmeyi ibadet saymıştır. Sağlığı korumak için gösterilen çabanın da ibadet derecesinde bir fiil olduğu söylenebilir.

Âlemlerin Rabbi olan Allah hayatta karşılaşılan her bir hastalığın devasını da yaratmıştır. Nitekim Peygamberimiz (a.s) şöyle buyurmaktadır: *"Allah gönderdiği bir hastalığın kesinlikle şifasını da göndermiştir."* (Buhari, Tıp 1) O halde öncelikle bir emanet olarak bize bahşedilen bedenimizin sağlığını koruma mesuliyetimiz vardır. Herhangi bir sebeple hasta olduğunda ise tedavisine başvurmak Allah'ın yarattığı dermanı aramak olduğu için bu çaba da bir duadır. Nasıl ki Allah'ım bize rızık ver diye dua ettiğimizde sözlü dua ile yetinmeyip rızık temini için çalışıyorsak, hastalığın iyileşmesi için Allah'tan şifa niyazında bulunurken, derdimize deva olacak ilacı da aramak şifa duasını tamamlayıcı bir eylemdir. Hadis-i şerifte şöyle buyruluyor: *"Allah hastalığı da şifayı da gönderdi. Her hastalık için bir şifa vardır. Tedavi olun, fakat haramla tedavi olmayın"* (Ebu Davud, Tıp 11.)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

“Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edin, ayaklarınızı da topuk kemiklerine kadar (yıkayın).”

Maide 5/6.

Salat/namaz, tekbirle başlayıp selamla tamamlanan belirli hareket ve sözlerden oluşan ibadeti ifade eder. İslam’ın beş esasından biri olan namaz, kulun ibadet duygusuyla Allah’ın huzuruna çıkması, O’nunla bağlantı kurup konuşması, belli şekillerle O’na tapınmasıdır (Bakara 238-239; Nisâ 4/43, 101-103). Ancak bu ibadet, kulun uyanık, hazırlıklı, şuurlu, ruh ve beden bakımından temiz olmasını gerektirir. Allah’ın huzuruna çıkmadan önce abdest alma, gerektiğinde gusletme emri de bu amacın önemli vasıtalarındandır.

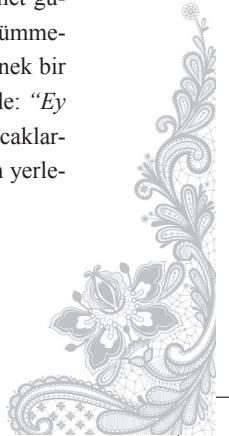
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ أُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ أَثَرِ الْوُضُوءِ

“Şüphesiz ki benim ümmetim, kıyamet gününde, abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak olarak çağırılacaktır.”

Buhâri, Vudû’ 3; Müslim, Tahâret 35.

Hadis, adap ve erkânına özen göstererek abdest alana Cenab-ı Hakk’ın kıyamet gününde özel bir muamele yapacağını müjdelemektedir. Peygamberimizin burada ümmetim diye nitelendirdikleri, özellikle abdest alıp namaz kılan ve ibadet ehli olup, örnek bir hayat süren Müslümanlardır. İşte böyle olanlar kıyamet gününde ve mahşer yerinde: *“Ey yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlayanlar! Haydi cennete geliniz!”* diye çağırılacaklardır. Yüzün nurunu ve ellerle ayakların beyazlığını artırmanın yolu, onları farz olan yerlerin ötesine geçerek güzelce yıkamaktır.

ABDESTİN FARZLARI

Bedenin ve ruhun maddi-manevi pisliklerden uzak tutulmasına temizlik denir. İslam, Müslümanları bazı görevleri yerine getirmekle mükellef tutmuştur. Dinin kesinlikle yerine getirilmesini istediği görevlerden birisi olan bedeni görevlerin aksatılması, vücudun çeşitli rahatsızlıklara yakalanması dolayısıyla dini-ahlaki görevlerin yapılabilme gücünü zayıflatır. Bunun için bedeni görevleri titizlikle yerine getirmek, sağlıklı ve her türlü görevi eksiksiz yapabilecek bir beden yapısına sahip olmak, ahlaki bir yükümlülüktür.

İslam dini, temizliği imanın şartlarından biri kılmıştır. İbadetlerin kabul edilmesinin ilk şartı, maddi ve manevi temizlik olduğu gibi, imanda kemâlin şartı da temizliktir. Kemale ulaştıran temizlik mutlaktır. Yani hem maddi, hem manevi temizlikler buna dâhildir. Maddi temizlik genel anlamda dört türdür: **1) Beden, 2) Elbise, 3) Mekân/çevre, 4) Gıda temizliği.**

Bu dört tür maddi temizliğe riayet edilmediği takdirde ibadetlerin kabul edilmeyeceği hadislerde beyan edilmiştir. Zira insan bu söylenenlerin hepsi ile birlikte gerçek bütünlüğünü bulmaktadır ve bunların her birisi insan üzerinde tesir icra etmektedir.

Abdest kelimesi Farsça'da su anlamına gelen "âb" ile el anlamına gelen "dest" kelimelerinden oluşmuş birleşik bir isimdir. Arapça karşılığı olan "vudû" kelimesi hadislerde kullanılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de ise temizlik anlamında "taharet" ve "zekâ" kelimeleri geçmektedir. Vudû kelimesi güzellik ve temizlik anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ibadete başlanmadan önce insanın iç dünyasını güzelleştirmesi ve dışını da iyice temizlemesi gerekir. İslam'da abdestin farziyeti (*Maide, 5/6*) ayeti ile belirlenmiştir. Abdest her amel ve ibadet için değil başta namaz olmak üzere bazı ibadetler için farz kılınmıştır. Fakat müslümanın sürekli abdestli bulunması sünnettir. Abdestin Farzları dörttür. Bunlar; **1- Yüzü Yıkamak:** Yüzün bir defa yıkanması farzdır. Yüzün sınırları, saçın bittiği yerden sakal veya çene altına, kulakların köklerine kadar olan bölümdür. Gözlerin içine suyun ulaştırılması gerekmez. Normal bir şekilde yüz yıkanır. Dudaklar yumulduğu zaman, dışarda kalan kısımlar yüzün sınırlarıdır. Sakal, bıyık ve kaşın altına suyu ulaştırmak gereklidir. **2- Kolları Yıkamak:** Parmak uçlarından kol dirseklerine kadar -dirsekler de dâhil- olan kısmı bir defa yıkamak farzdır. Eğer iğne ucu kadar kuru bir yer kalırsa veya tırnağının altına suyu geçirmeyecek (hamur, boya, çamur vb.) bir madde bulunursa, abdest alınmış sayılmaz. Ancak boyacıların tınaklarındaki boyalardan kaçınmanın mümkün olmamasından dolayı bunlar abdeste zarar vermez. Parmakta yüzük var ve bu geniş ise abdest alırken bunu oynatmak sünnet, eğer yüzük dar ve altına su geçirmeyecek kadar parmağa oturmuşsa onu oynatmak farzdır. **3- Başını Mesh Etmek:** Mesh, sözlükte eli bir şeyin üzerinden geçirmek demektir. İbadet hukukunda ise suyun bir vücut organına isabet etmesidir. Başın mesh edilmesindeki farz oranı başın dörtte biridir. Mesh ederken üç veya daha fazla parmağı kullanmak gerekir. **4- Ayakları Yıkamak:** Sağlam ve çıplak ayakları topuklarıyla birlikte bir defa yıkamak farzdır. Yaralı veya mestle örtülü ayakları yıkamaya gerek olmayıp sadece mesh etmek yeterlidir. Allah Resûlü'nün ayakların tamamen yıkanmasını emrettiği bilinmektedir. (*Buhari, İlim 30; Müslim, Taharet 25-28,30; Ebû Davud, Taharet 46*)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ
اللَّهُ غُفُورًا رَحِيمًا

“Kim bir kötülük yapar veya nefesine zulmeder de sonra Allah’tan mağfiret dilerse, Allah’ı çok yarlıgayıcı ve esirgeyici bulacaktır.”

Nisa 4/110.

Mümin için tövbe tıpkı abdest gibi arınma ve temizlenme vesilesidir. Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyurmuştur: “Günah işlemiş bir Müslüman abdest alır, iki rekât namaz kılar, ardından da Allah’tan bu günahının affını isterse Allah onu affeder.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1, 8, 9).

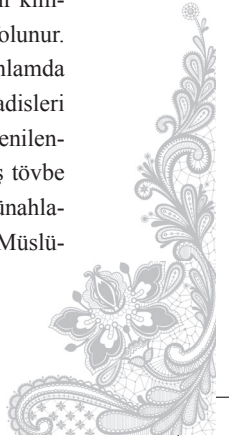
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ، حَتَّى
تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِهِ

“Kim güzelce abdest alırsa, o kimsenin günahları tırnaklarının altına varıncaya kadar bütün vücudundan çıkar.”

Müslim, Tahâret 33.

Güzelce abdest almak, onun farzları dışındaki sünnetlerine ve edeplerine de riayet etmektir. O halde öncelikle bunların neler olduğunu bilip öğrenmek gerekir. Abdest uzuvlarını güzelce yıkamak, bunları üç defa tekrarlamak, abdest alırken mümkünse kıbleye doğru yönelmek, her uzvunu yıkarken selefin okuduğu makbul duaları okumak, besmele ile başlamak, niyet etmek, mazmaza ve istinşak dediğimiz ağzını ve burnunu güzelce temizlemek, suyu israf etmemek bunların en belli başlılarıdır. Abdesti güzel alan bir kimsenin Allah hakkına taalluk eden küçük günahları ve bilmeden işlediği hataları affolunur. Günahların tırnakların altına varıncaya kadar bütün vücuttan çıkması, mecazi anlamda olup af ve bağışlanmayı ifade eder. Ulemadan bazıları, bu konudaki diğer bazı hadisleri dikkate alarak, abdestle birlikte affedilen hata ve günahların abdest uzuvlarıyla işlenenler olduğunu ifade etmişlerdir. Büyük günahların affının, şartları yerine getirilmiş tövbe olduğunu biliyoruz. Özellikle kul hakkına tecavüz etmek yönünden kazanılan günahların o kimselerin haklarını ödemedi ve rızalarını almadan bağışlanmayacağı her Müslüman’ın bilmesi gereken hususlardır.

GUSÛL

Yapmakla mükellef olduğumuz bazı ibadetler için önceden şekli belirlenmiş bir temizlik yapmak şarttır. Bu abdest ve gusüldür. Her iki temizlik eylemi ayette beyan edilmektedir. Bu konuda biri Âl-i İmran Suresi altıncı ayet, diğeri ise Nisa Suresi kırk üçüncü ayettir. Namaz kılmak, Kur'an tilavet etmek ve Kâbe'yi tavaf etmek gerektiğinde cünüplük hali varsa gusül yoksa abdest almak gerekir.

Her iki temizlik faaliyetinin ibadetin ön şartı olması yanında beden ve ruh sağlığımız üzerinde önemli etkisi vardır. Abdest, el, yüz ve ayak yıkanması ve başın mesh edilmesi ile gerçekleşir. Gusül ise bütün bedenın yıkanmasını gerektirir. Bu temizlik dinimizce övgüye layık görülmüş ve karşılığında sevap vaat edilmiştir. Ebu Eyyub el-Ensarî, Cabir b. Abdullah ve Enes b. Malik şöyle anlatmaktadırlar: *“Orada (Kuba Mescidi'nde) temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da temizlenenleri sever”* (Tevbe, 9/108) ayeti nazil olmuştu. Bunun üzerine Allah Resûlü (a.s): *“Ey Ensar topluluğu! Şüphesiz Allah sizi temizlik konusunda övmektedir. (Övgüye layık olan) bu temizliğiniz nedir?”* buyurdu. Onlar: *“Biz namaz için abdest, cünüplükten dolayı da boy abdesti alırsız ve biz su ile taharetleniriz”* diye cevap verince Resûlullah (a.s): *“İşte övüldüğünüz şey bu! O halde buna devam edin”* buyurdu. (İbn Mace, Taharet 28) En az haftada bir bütün bedenın yıkanmasını Allah'ın kulları üzerinde hakkı olduğunu belirten Peygamberimizin tavsiyesine uymak, vücudu temiz tutmak her Müslüman'ın vazifesidir. Bu hayırlı ve faydalı temizlik alışkanlığını ibadete çevirme imkânımız vardır. Cünüplükten dolayı olmazsa bile günün meşgalesinden dolayı bedenimizi yıkama durumunda olduğumuzda bunu gusle niyetlenerek ibadete dönüştürebiliriz.

Boy abdesti alırken edep kurallarına riayet etmek gerekir. Kendi evimiz içinde, aile bireyleriyle beraber olduğumuzda dahi kılık kıyafetimize, oturup kalkmamıza dikkat etmek çocuklarımızın terbiyesi için de zaruridir. Aile içindeki davranışlarımıza dikkat ettiğimiz gibi banyo yaparken de terbiye kurallarına uymakla çocuklarımızı eğitmeliyiz. Bu hususta Peygamberimiz şöyle buyuruyor: *“Muhakkak Aziz ve Celil olan Allah halim'dir. Hayâ sahibidir. Ayıp ve kusurları örtendir. Hayâyı ve örtünmeyi sever. Sizden biriniz gusledeceği vakit başkalarına görünmeyecek şekilde örtünsün.”* (Nesai, Gusül 7) Su maddi ve manevi temizlik aracıdır. Bu nimetten faydalanırken israftan kaçınmak her müminin dini duyarlığının bir gereğidir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لَمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ
رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

“Daha ilk günden takva temeli üzerine kurulan mescid ise namaz kılman için elbette daha uygundur; burada gerçekten arınmak isteyen adamlar vardır. Allah da arınmaya çalışanları sever.”

Tevbe 9/108.

Bu ayette “daha ilk günden takva temeli üzerine kurulduğu” bildirilen mescidin hangisi olduğu hususunda ilk dönem İslam âlimlerinden nakledilen rivayetler iki noktada toplanır. Bunlardan birine göre maksat Mescid-i Nebevî, diğerine göre Kuba Mescidi’dir. Taberî birinci görüşü destekleyen rivayetleri daha sağlam bulmaktadır (*bk. XI, 26-28*).

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ

“Temizlik imanın yarısıdır.”

Müslim, Tahâret 1.

Temizlikle iman arasında yakın bir bağ vardır. İmanla birlikte başlayan pek çok ibadet için temizlik şarttır. Namaz başta olmak üzere pek çok ibadet maddi ve manevi temizlik yapıldıktan sonra ifa edilir. İman, kalp ve gönül temizliğinin, hadesten ve necasetten temizlenmek ise beden temizliğinin temelidir.

ABDESTİN FAZİLETLERİ

Abdest her şeyden önce maddi ve manevi her türlü kirlilikten kurtulmak, uzak kalmak için İslam'ın emrettiği önemli bir ibadettir. Bunun yanında abdest alan bir insan, kendini manen rahat hisseder, bu güzel his ve arınmış olma duygusuyla Allah'a ibadete durur. Bu da ruhun temizliğini sağlar. İnsanın yaratılış gayesi olan Allah'a kulluk böyle bir temizleme ameliyesi ile başlayınca insanoğluna sınırsız bir zevk verir. Temizlik, gerek maddi gerek manevi olsun bir müslümanın mutlaka riayet etmesi gereken bir husustur. Zira maddi manevi bütün amellerin makbul ve muteber olması temizliğin varlığına bağlanmıştır Hz. Peygamber (a.s) *“Temizlik imanın yarısıdır”*, (Müslim, Tahâret 1) *Namazın anahtarı temizliktir”*(İbn-i Mace, Tahâret 3) gibi beyanlarıyla temizliğin olmadığı dini bir hayatın, dindarlığın mümkün olamayacağını müminlerin vicdanına yerleştirmeye çalışmıştır. Aslında kabul edilmesi için koşulan temizlik şartı sadece namaza has değildir. Allah için yapılan her bir şeyin kabul edilmesi, onun temiz olmasına bağlıdır. *“İbadet riya ile kirlenirse makbul değildir.” “Sadaka, zekât meşru yoldan kazanılmış helal maldan değilse makbul değil”, “Yenilip içilen şeyler, alınan gıdalar temiz/helal değilse yapılan duaların, edilen ibadetlerin hiçbirisi makbul değildir”, “Allah temizdir ve sadece temiz olanı kabul eder.” “Sözün temiz olanı, amelin salih olanı O'na yükselir.”* (Fâtır, 35/10; Bakara, 2/264; Maun, 107/6) Şu halde kişi Müslüman olabilmek, Allah'a seza kul olabilmek için pek çok yönlerden, maddeten ve manen temiz olmak zorundadır. İslam beden ve ruhu birbirinden ayırmaz, sadece birini üstün görüp diğerini ihmâl etmez. İkisinin de terbiye ve kemâlini ister ve bu terbiyede temizliği ilk şart kılar. Bu nedenle abdest almanın abdestle temizlenen tüm organların her biriyle işlenen günahları döktüğünü, (İbn-i Mâce, Tahâret 6; Müslim, Tahâret 32; Nesâî, Tahâret 108) meşakkatli de olsa abdesti tam ve adabına riayet ederek almanın hataları silen ve dereceleri yükselten amellerden sayıldığını, (Nesâî, Tahâret 107) abdesti güzelce alıp ardından kelime-i şehadet getirmenin cennetin sekiz kapısının da açacağını, (Nesâî, Tahâret 109) Resûlullah'ın kendisinden sonra gelecek ümmetini kıyamet günü Kevser havuzu başında bekleyeceğini ve abdest uzuvlarının parlamasıyla tanıyacağını (Nesâî, Tahâret 110) ve müminin bu parlaklığı arttırmak için çabalaması gerektiğini (Müslim, Tahâret 246) ifade eden hadisler abdestin faziletlerinden bahseder.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ
إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

“De ki: “Durmadan bir şeyler yapın; yaptıklarınızı Allah da, peygamberi de, müminler de görecektir. Sonunda, gizliyi de açığı da bilen huzuruna çıkarılacaksınız ve O size yapmış olduğunuz ne olduğunu haber verecek.”

Tevbe 9/105.

Bu ayette “yapın” kelimesi tehdit ifade eden emir sigasıdır. Yani, istediğiniz ameli işleyin, amelleriniz Allah’a gizli kalmaz. Hesap gününde amelleriniz peygambere ve müminlere arz olunur. Dönüşünüz Allah’a olacaktır. O, amellerinizin karşılığını size ödeyecektir. (bk. Lokman 31/12)

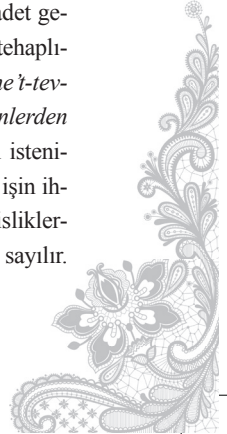
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُبَلِّغُ - أَوْ فَيُسْبِغُ - الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُولُ:
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ إِلَّا فُتِحَتْ
لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ

“Sizden biriniz güzelce abdest alır –onu tastamam yapar– sonra da: Eşhedü en lâ ilâhe illallâhü vahdehü lâ şerike leh. Ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh, derse, o kimseye cennetin sekiz kapısı açılır. O da dilediği kapıdan girer.”

Müslim, Tahâret 17

Bütün şartlarına ve edeplerine riayet ederek abdest aldıktan sonra kelime-i şehadet getirilmesi, üzerinde görüş birliği olan sünnete uygun bir davranış olup bunun müstehaplığında bütün âlimler mütefiktirler. Tirmizi’nin rivayetinde: “Allahümme’c’alnî mine’t-tevâbîn ve’c’alnî mine’l-mütetahhîrîn: Allahım! Beni tövbe edenlerden ve temizlenenlerden kal” duasının yapılması da yer almaktadır ki, bu da yerine getirilmesi ve uyulması istenilen uygulamalardan biridir. Abdestin sonunda kelime-i şehâdet getirilmesi, işlenen işin ihlasla ve sırf Allah için yapılan bir davranış olduğuna, görünen ve görünmeyen pisliklerden uzuvları temizledikten sonra, kalbin de şirkten ve riyadan temizlenmesine işaret sayılır.

Dini Bilgiler

ABDESTİN ADABI

Abdestin adabından kasıt abdestin farz ve sünnetlerinin dışında kalan güzel davranışlardır. Bunlara **müstehap** veya **mendup** da denir.

Müstehap ve mendup: İstenen ve arzulanan ve kendisine çağrılan şey demektir. Mendup olan şeyi yapan sevap kazanır yapmayan kınanmaz. Abdestin başlıca adabı şunlardır:

a) Abdest suyunun sıçramasından mümkün olduğu kadar sakınmak. Bunun için yüksek bir yer seçilebileceği gibi suyun sıçramasını önleyecek ark veya daha yumuşak malzemeler kullanılabilir.

b) Abdest alırken kibleye yönelik durmak.

c) Abdest alırken kimseden yardım istememek. Ancak herhangi bir özür sebebiyle kendi başına abdest almakta zorluk çeken kimse başkalarından yardım isteyebilir. Kişinin kendi talebi olmadan bir başkasının abdest suyunu hazırlaması, getirmesi, eline su dökmesinde bir sakınca yoktur.

d) İhtiyaç olmadıkça konuşmamak.

e) Ağıza ve buruna suyu sağ el ile almak, sümkürmek için sol eli kullanmak.

f) Vakit girmeden abdest almak. Ancak özür sahibi ise vakit girdikten sonra abdest alması zorunludur.

g) Kalp ile yapılan niyeti dil ile söylemek. Şafii mezhebine göre niyet etmek abdestin farzlarındandır. Kalben yapılması yeterli ise de dil ile söylemek sünnettir.

h) Her organı yıkarken ve mesh ederken besmele çekmek ve dua okumak. Şafii mezhebine göre besmele de dua da sünnettir

ı) Geniş olan yüzüğü hareket ettirmek, Şafii mezhebine göre sünnettir.

i) Kulakları mesh ederken ellerinin küçük parmaklarını kulaklarının içine sokmak.

j) Ayaklarını sol eliyle yıkamak, Abdestin sonunda kelime-i şehadet getirmek.

k) Abdestten sonra artan sudan (oruçlu değilse) içmek, Şafii mezhebine göre bu sünnettir.

l) Temiz bir yerde abdest almak, Abdestten sonra Kadir Suresi'ni okumak, sıçrayan sulardan korunmak, suyu yüzüne çarpmamak, suyu kâfi miktarda kullanıp israftan kaçınmak Şafii mezhebine göre sünnettir.

m) Yüzü yıkamaya üst taraftan başlamak. Şafii mezhebine göre sünnettir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ

“(Peygamber şöyle dedi:) “Şu halde Allah’a sığının. Şüphesiz ben sizin için O’nun tarafından apaçık bir uyarıcıyım.”

Zariyat 51/50.

Bu ayette Peygamberimizin dilinden bir uyarı tarzında, Allah’tan başka sığılacak bir makam olmadığı ifade edilmektedir. Yalnız Allah’a sığınmak, O’nun gösterdiği yolda yürümek gerekir; zira başka kaçacak, sığılacak yer yoktur. O’nun yanında başka tanrılar uydurmak akıl ve iz’an sahibi varlıklara yaraşmaz. Mümin’e yaraşan Allah’ın mağfiretini kazanmak için gayret etmesidir.

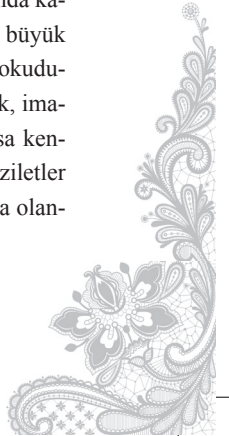
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا
إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا

“İnsanlar ezan okumanın ve namazda birinci safta bulunmanın ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, (bunu yapmak için fırsat kollarlardı) bunları yapabilmek için kura çekmek zorunda kalsalardı, aralarında kura çekerlerdi.”

Buhâri, Ezan 9, 32, Şehâdât 30; Müslim, Salat 129.

İslam âlimleri ezanda dört hikmet bulunduğunu söylerler. Bunlar: Şiâr-ı İslam oluşu, yani İslam’ın bir parolası, bir sembolü olması, kelime-i tevhidi ve kelime-i şehadeti herkese açıkça ilan etmesi, namaz vaktinin ve kılınacağı yerin duyurulması ve Müslümanları cemaate davet etmesidir. İşte bu sebeple Resûl-i Ekrem Efendimiz, bu hikmetleri kavrayanların ezan okumakta adeta birbirleriyle yarışacaklarını, hatta kura çekmek zorunda kalabileceklerini ifade buyurmuşlardır. Namazda ilk safta bulunmak da aynı şekilde büyük faziletlerden biridir. İlk saf imamın hemen arkasında bulunan safıdır. İmam cehren okuduğunda Kur’an dinlemek, Fatiha Suresi’nin okunmasından sonra “âmin” diyebilmek, imamın tekbirlerinden hemen sonra tekbir almak, imam birini yerine geçirecek olursa kendisi geçmek gibi büyük ecir ve sevabı olan işler ilk safta bulunmanın sağladığı faziletler olarak sayılmıştır. Bir başka yönden, cemaatin ön saflarında boş yer varken, arkada olanların oraları doldurmakla mükellef olması hasebiyle bu durumu teşvik eder.

Dini Bilgiler

“ALLAH’A FİRAR EDİN (KOŞUN)”

Fırar, kaçmak, koşmak, iltica etmek, sığınmak gibi manalara gelir. Bir şeye doğru koşmak veya kaçmak için arada mesafe olması gerekir. Hâlbuki Allah mekândan münezzehtir. O halde Allah ile kul arasındaki mesafe ve uzaklık bildiğimiz gibi bir uzaklık değil manevi bir uzaklıktır ki bu da kulun Allah’tan gâfil olması demektir. Kul gaflet perdesini araladıkça Hakk’a yakınlaşmaya başlar. Bu yakınlaşma, tevbe ile başlar, sonra ibadet ve zikrullah ile artarak devam eder. Bir yere ya da bir hedefe doğru koşmak için önce oraya doğru yönelmek gerekir. Hakk’a doğru koşabilmek için de önce Allah’a yönelmek gerekir ki buna teveccüh denir. (*En’am, 6/79*) Küfürden imana, şirkten tevhide, günahattan ibadete, isyandan kulluğa dönüş hep bu teveccühün tezahürleridir. Bununla birlikte bir hedefe ulaşmak için sadece o hedefe yönelmek yetmez, yönü, istikâmeti de hiç bozmamak gerekir. (*Hüd, 11/112*) Bir Müslümanın her gün her namazında okuduğu Fatiha Suresi’ndeki “*Bize dosdoğru yolu göster*” (Fatiha, 1/6) ayeti de bu istikâmeti tutturabilmek için Allah’tan yardım istemesi demektir.

“Allah’a koşun” ifadesi yürümeyi değil koşmayı ifade etmekte ve bu şekilde ömrün kısa, gidilecek yolun ise uzun olmasını işaretlemektedir. “Ulaşın, varın, gelin” denilmeyip “Koşun” denilmesindeki hikmet de her koşanın menzil-i maksuda varamayacağını fakat bu emre uyarak Allah’a koşanların, mücâhedeleri ölçüsünde ecir ve derece alacaklarını ifade etmektedir. Bu yarışta öne geçenlere “*Sâbikûn*” denir. (Müminun, 23/61) Bir de onlar kadar ileri gidemeseler de onlara tâbi olup onların arkalarından gidenler vardır. Bunlara da “*ashab-ı yemin*” denir. (Tevbe, 9/100) Dünyaya gelen insan, ten kafesinde hapidir. İnsanın çektiği sıkıntıların sebebi bu hapis hayatıdır. Mücâhede ederek nefis hapishanesinden ruhunu kurtarabilenler felâha ererler. Bu noktada fırar, ruhu akla-hayâle gelen, düşünülen, görülen her şeyden/ dünya (mâsivâ) hapsinden fırar ettirerek vatan-ı aslîsine döndürmeye de işaret eder. İnsan, yangından, selden ya da başka bir felaketten canını kurtarmak için nasıl kaçarsa, ruhunu kurtarmak için de mâsivâdan yani kendisini Hak’tan ayıran her şeyden Allah’a kaçması gerekir. Bu, insan için en kötü hâlin Allah’tan uzak kalmak olduğuna ve mâsivânın insan için yakıcı bir azap olduğunu da ifade etmiş olur. Allah’a iltica etmek; sonsuz kudret sahibi bir zata karşı isyan edilmemesini, O’na meydan okunamayacağını, insanların O’nunla barışmak, O’nun hoşnutluğunu kazanmak, O’ndan yine O’na sığınmak, O’nun rahmetini talep etmekten başka bir çarelerinin olmadığını da bir hakikat olarak idraklerimize sunar. Şairin dediği gibi;

*Nice bir emmârelîkde eyleye nefsin karâr,
İşidip “firrû ilallâh”ı et ol yana firâr,
Derûnundan edüb âhı,
Koma gâfil sehergâhı,
İşit “firrû ilallâh”ı
Gel Allah’a gel Allah’a.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“Allah, kullarını huzur ve barış yurduna çağırıyor ve dilediğini doğru yola iletiyor.”

Yunus 10/25.

Allah kullarını “dârüsselam/esenlik, huzur ve barış yurdu”na çağırılmaktadır. Dinin amacı insanlara ebedi mutluluğu sağlamaktır. Allah dünya hayatında peygamberleri dinleyenlere, akıl ve iradelerini doğru kullananlara doğru yolu gösterir. Bu yolun sonu cennettir, cemaldir, insanlara eşsiz saadet bahşeden Allah rızasıdır. Böylesine bir mutluluktan mahrum olanlar, olmadık hayallerin peşine düşerek, hurafelere kapılarak kendi sonlarını hazırlamış olmaktadır.

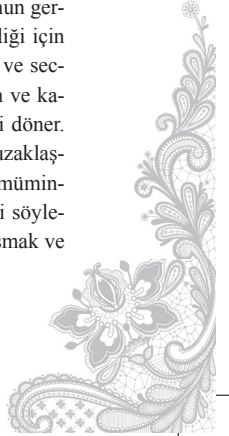
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِذَا نُودِيَ بِالْأَذَانِ أَذْبَرَ الشَّيْطَانَ لَهُ ضُرَاطٌ، حَتَّى لَا يَسْمَعَ الْأَذَانَ،
فَإِذَا قُضِيَ الْأَذَانُ أَقْبَلَ، فَإِذَا تَوَبَّ بِهَا أَذْبَرَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّوْبُ أَقْبَلَ
يَخْطُرُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ: أَذْكَرُ كَذَا، أَذْكَرُ كَذَا، لِمَا لَمْ يَكُنْ
يَذْكَرُ، حَتَّى يَظَلَّ الرَّجُلُ إِنْ يَدْرِي كَمْ صَلَّى

“Namaz için ezan okunduğu zaman, şeytan ezanı duymamak için arkasını dönüp yellenerek kaçır. Ezan bitince tekrar geri gelir. Namaz için kamet edilince yine arkasını dönüp kaçır. Kamet bittiğinde yine gelir ve kişi ile nefsi arasına sokulur ve ona: Filan şeyi hatırla, filan şeyi hatırla diyerek, namazdan önce aklında olmayan şeyleri hatırlatır da, neticede insan kaç rekât namaz kıldığını bilemez olur.”

Buhâri, Ezan 4, Amel fis'-salat 18, Sehv 6, Bed'ü'l-halk 11.

Efendimizin bu hadisleri, ezandan kaçan şeytanın halini güzel bir benzetme ile ortaya koymaktadır. Onun ezandan kaçtığı sıradaki hali, ansızın büyük bir korku ve dehşete düşen insanın haline benzetilmiştir. Böyle bir kimsenin dizlerinin bağı çözülür, mafsalları gevşer ve sinir sistemi alt üst olur. Neticede büyük ve küçük abdestini tutamaz hale gelir. Ezanı işiten şeytan da böyle bir korkuya kapıldığı için ne yapacağını şaşırır; onun bu hali, bir felâkete uğradığında ne yapacağını şaşırın insanın haline benzer. Şeytana yellenme isnad edilmiş olması, bu korku halinin şiddetini anlatmak içindir. Yoksa onun gerçekte yellenmesi söz konusu değildir. Şeytan Âdem *aleyhi's-selam*'a secde etmekten yüz çevirdiği için Allah'ın rahmetinden kovulmuştur. Müslümanlar büyük bir cemaat haline gelip Allah'a ibadete ve secdeye yöneldikleri için, şeytan onları kandırmaktan ümidini kesip ye'se düştüğünden dolayı ezan ve kametten kaçır. Fakat vazifesi onları saptırmak ve yoldan çıkarmak olduğu için, tekrar tekrar geri döner. Neticede namaz kılanın kalbine birtakım dünyevi düşünceler getirerek onun gönlünü namazdan uzaklaştırır ve kaç rekât namaz kıldığını unutturup yanıltır. Burada açıkça görüldüğü gibi namaz kılan müminlere şeytan musallat olur. Birçok müslümanın en olmayacak şeylerin namazda hatırına geldiğini söylemesinin sebebi bu olsa gerektir. Bundan kurtulmanın çaresi, hatıra gelen şeyi düşünmemeye çalışmak ve namazda Allah'ın huzurunda bulunduğu bilincini korumaktır.

EZAN DİNLEMENİN ADABI

Ebu Derda (r.a) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: *“Bir köyde üç kişi bulunur da ezan okunmaz ve orada namaz kılınmazsa şeytan onlara musallat olur. Sen cemaate devam et. Çünkü sürüden ayrılanı kurt kapar.”* (Müsned, VI/445)

Ezan sözlükte bir şeyi bildirmek anlamındadır. Dini terim olarak namaz vakitlerini belirli sözlerle, özel bir şekilde bildirmektir. Ezan Peygamberimizin gözümün nuru diye tarif ettiği namaza çağrıdır. Allah’ın sevdiği, Allah’ı sevenlerin ifa ettiği, Allah’ın sevdiği mekânlarda icra edilen ibadete davettir. İslam’ın esaslarını duyuran, insanları kurtuluşa çağıran, müminlerin gönlüne huzur, ruhlarına güven veren bir çağrıdır. İslam toplumunun şiarıdır. Ezanı oluşturan ifadeler, sahabenin rüyası ve Peygamberimizin (a.s) onaylaması ile asırlardır müslümanların olduğu coğrafyalarda göklerde çınlayan birlik parolasıdır. Müslüman, dinin sembolü olan bu çağrıya karşı duyarlı olmalıdır. Ezan duyduğu zaman edep ve saygı çerçevesinde ezanın kutsiyetine yakışır bir davranış sergilemelidir. Hz. Ömer’in torunu babası vasıtasıyla dedesinden şu hadis-i şerifi rivayet etmiştir. Peygamberimiz (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Müezzin ‘Allahü Ekber, Allahü Ekber’ dediğinde sizden biriniz de ‘Allahü Ekber, Allahü Ekber’ derse; sonra müezzin ‘Eşhedü en la ilahe illallah’ dediğinde o da ‘Eşhedü en la ilahe illallah’ derse; ardından müezzin ‘Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah’ dediğinde o da ‘Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah’ derse; sonra müezzin ‘Hayye ale’s-salah’ dediğinde o, ‘La havle vela kuvvete illa billah’ derse; sonra müezzin ‘Hayye ale’l-felah’ dediğinde o da ‘La havle vela kuvvete illa billah’ derse; ardından müezzin ‘Allahü Ekber, Allahü Ekber’ dediğinde o da ‘Allahü Ekber Allahü ekber’ derse; sonra müezzin ‘La ilahe illallah’ dediğinde o da bütün kalbiyle ‘La ilahe illallah’ derse cennete girer.”* (Müslim, Salat 12)

Ezan ile kamet arası faziletli bir an olduğundan mümin bunu başışlanma ve dua için fırsat bilmelidir. Peygamberimiz şöyle buyuruyor: *“Kim ezanı işittince, ‘Ey bu mükemmel davetin ve kılınan namazın rabbi olan Allah’ım! Muhammed’e sana yaklaştıran her türlü vesileyi ve fazileti ihsan et. Onu kendisine vaad etmiş olduğun Makam-ı Mahmud’a kavuştur, derse kıyamet günü şefaati ona helal olur.”* (Buhari, Ezan 8; Ebu Davud, Salat 37) Bu müjdelere vesile olan ezana karşı saygıyı elden bırakmamalı, okunduğunda sükunetle dinlemeli, onun fazilet ve bereketinden istifade etmeliyiz.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ
مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ

“De ki: “Rabbim adaleti emretti. Her secde ettiğinizde yüzlerinizi O’na çevirin, kendisine içten bir inanç ve bağlılıkla O’na yalvarın! İlkın sizi yarattığı gibi (yine O’na) döneceksiniz.”

Araf 7/29.

Bu ayette, cahili örflerini mesnet edinerek “Allah hakkında bilgisizce konuşanlar” kınanmıştı. Çünkü cahiliye geleneklerine uymak gibi onları Allah’ın emri saymak da yanlış ve haksız bir tutumdur. Oysa Allah peygamberine ve onun şahsında bütün insanlığa “adaleti emretmiştir.” Adalet, inançta ve yaşayışta doğruluğu, dengeli ve ölçülü olmayı gerektirir. Bunun için İbn Abbas bu ayetteki kıst (adalet) kelimesini “lâ ilâhe illallah”, yani “Allah’tan başka tanrı bulunmadığını kabul ve ikrar etmek” şeklinde yorumlamıştır (*Râzi, XIV, 57; Şevkânî, II, 228*).

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَا يُرَدُّ الدُّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ

“Ezan ile kamet arasında yapılan dua reddedilmez.”

Ebû Dâvûd, Salat 35; Tirmizî, Salat 158.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, ümmetine olan şefkat ve merhametinden dolayı Allah’ın duaları en çok kabul edeceği vakitleri de haber vermiştir. Bu hadiste o vakitlerden birinin günde beş vakit ezanla farz namaz için getirilen kamet arasındaki zaman olduğu bildirilmiştir.

Dini Bilgiler

DUANIN MAKBUL OLDUĞU VAKİTLER

Seslenmek, çağırarak, yardıma çağırarak, Allah'a yalvararak, yakarmak, O'ndan dilekte bulunmak anlamlarına gelen dua insanda fitrî bir gerçekliktir. İslam ölçülerine uyan gerçek bir duanın iki önemli vasfı vardır. Bunlardan biri teşebbüs diğeri de tevekküldür. Duanın değerinin olması ve amacına ulaşması için, önce gayretin kuldan gelmesi gerekir. Zira insandan istenen, ilahi düzenin gerekleri içinde elinden geleni yapmasıdır. İnsanın kendi güç ve kapasitesi oranında sebeplere sarılıp işin gereğini yerine getirmesi, o sebeplerin yaratıcısına karşı fiili bir duadır. Buna teşebbüs denir. Kim yaparsa yapsın böyle bir dua çoğu kez karşılıksız kalmaz. Böylece Allah'ın kâinatta koymuş olduğu düzenin gereklerine göre davranmak, bir tür fiili dua olmaktadır. Bu aynı zamanda Allah'ın rahmet kapısını varmak demektir. Arzu edilen şeyi elde etmek için teşebbüs gerekli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Bir de işin tevekkül boyutu vardır. Teşebbüsün son sınırına gelince tevekkül alanına girilir. Bu yüzden teşebbüsten sonra güven içinde Allah'a iltica etmeye tevekkül denir. İşte dua, bu iki esası kendine toplayan bir ibadettir. O, maddi hayat için gerekli olan teşebbüsle manevi hayat için gerekli olan iman ve tevekkülü dengeli biçimde yürütme işlemdir. Bunun için teşebbüs ve tevekkül, İslam'da duanın iki yönü ve birbirinden ayrılmaz bütünüdür. Bununla beraber duanın müstecab ve makbul olması için gerekli birtakım şartları vardır. Bunun en önemli şartı inanmış ve mutmain, günahı azık edinmemiş bir kalple Allah'ın huzuruna çıkmaktır. Zira Rabbimiz gaflet içinde yapılan duayı kabul buyurmaz. Duanın kabulünün bir başka temel şartı helal lokma ve temiz rızıktır. Bu şartları haiz kişi duanın belli bir zaman ve mekân şartı olmamakla birlikte hadislerle vuzuha kavuşan makbul vakitlerde dua ederse kabule mazhar, makbul bir duada bulunmuş olur. Çünkü bu vakitler duaların kabulü için kapıların açıldığı müstesna zaman dilimleridir. Bu vakitler; gecenin sonu, farz namazların arkası, namazda secde anı, üç aylar zamanı, bayram, arife, Cuma, Pazartesi ve Perşembe günleri, cuma saati, iftar vakti, Kadir gecesi, seher vakitleri, ezanın okunma ve kametin getirilme vakti, cihat ve muharebe zamanı, Arafat'ta vakfe zamanı olarak ifade edilmiştir. Bununla beraber duanın sabit bir zamanı ve mekânı olmaz. Her yerde ve her zaman dua edilebilir. Allah'ın iç huzuru ve itmi'nana ermiş bir gönülle yapılan duaya icabet etmesi daha çok umulur. Dua bu tür özel zaman dilimlerinde inananların bu vakitlere yüklediği anlamla çoğalır. Her müminin gönül hanesinden yükselen tazarru ve niyazlar, ilahi yardımı coşturur. Böylece hüzünlenen gönüller Allah'ın kalbe ilham ettiği nur ve sekinetle huzura erer.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيْ النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ
السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ

“Gündüzün iki tarafında, gecenin de gündüze yakın saatlerinde namaz kılın. Şüphesiz ki iyilikler kötülükleri yok eder. İşte bu, öğüt almak isteyenler için bir hatırlatmadır.”

Hud 11/114.

Gündüz, “tan yerinin ağarmaya başladığı andan güneşin batmasına kadar geçen süre” demektir. Gece ise “güneşin battığı andan başlayıp tan yerinin ağarmasına kadar geçen süre”yi ifade eder. Gündüzün iki tarafından maksat, geceyle birleşen iki tarafı, yani başı ve sonu olup tan yerinin ağardığı ve güneşin battığı zamanlardır. Buna göre gündüzün iki tarafında kılınması emredilen namazlardan biri sabah namazıdır; diğeri ise güneş batmadan önceki kısım (taraf) olarak alındığında öğle ve ikindi, battıktan sonraki taraf olarak alındığında akşam ve yatsı olarak yorumlanmıştır. “Gündüze yakın saatler” diye tercüme ettiğimiz “zülef” kelimesi ise zülfenin çoğulu olup gecenin gündüze yakın olan ilk saatlerini ifade eder; bu saatlerde kılınması emredilen namaz da yatsı namazıdır. Ayette işaret edilen zamanlarda namaz kılmanın önemini vurgulamaktadır (*Şevkânî, II, 603*). Bu ayetin bütün farz namazların vakitlerini belirlediği kanaatinde olanlar da vardır (*bk. Elmahlı, IV, 2831*).

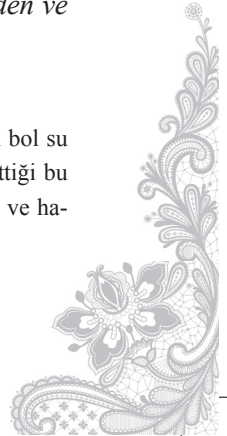
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جَارٍ، غَمْرٍ عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ،
يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ

“Beş vakit namazın benzeri, sizden birinizin kapısı önünden akıp giden ve her gün içinde beş defa yıkandığı bol sulu bir ırmak gibidir.”

Müslim, Mesâcid 284.

İnsan görülen ve hissedilen pisliklerle bedeni ve elbisesi kirlendiğinde, onları bol su ile yıkamak suretiyle temizler. Peygamber Efendimiz herkesin bildiği ve kabul ettiği bu gerçekten hareketle namazın da insanı manevi kirlenme demek olan günahlardan ve hatalardan bu şekilde temizleyeceğini haber vermektedir.

Dini Bilgiler

NAMAZ VE ARINMA

Rabbimiz Teâla şöyle buyuruyor: *(Ey Muhammed!) Kitaptan sana vah-yolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak (olan namaz) elbette en büyük ibadettir. Allah, yaptıklarınızı biliyor.*” (Ankebut 29/45) İslam binasının temel unsurlarından biri beş vakit namazdır. Mümin günde beş defa Rabbinin huzurunda niyaza durur. Rabbinin peygamberi vasıtasıyla öğrettiği sözlerle kulluk vazifesini yerine getirir. Rabbinin zikreder, O'na iltica eder, O'na imanını ikrar eder. Namazın içinde oruç ve hac ibadetinden numune taşır. Namazda yemenin ve içmenin olmaması orucun, yüzün kibleye yönelik olması da hac-cın yansımasıdır.

Muhtevasının zenginliği yanında namaz, kulu günahlardan arınmasına vesile olan bir ibadettir. Bir adam günahı gerektiren bir hata işler ve Peygamberimize gelerek durumu bildirir. Derken Allah Teâla: *Gündüzün iki ucunda ve gecenin ilk saatlerinde namaz kıl, çünkü iyilikler kötülükleri giderir, mealindeki ayet-i kerimeyi indirdi.* Bunun üzerine adam: “Bu hüküm yalnız benim için mi?” diye sordu. Resûlullah: *“Ümmetimin tamamı için geçerlidir”* buyurdu. (Müslim, Tevbe 39; Buhari, Mevakit, 4) Hatalardan hali olmayan bu hayatımızda müslüman Rabbinin huzuruna bağışlanmış bir kul olarak gitmek için namazı bir ganimet bilmeli ve ona sarılmalıdır. Başka bir hadis-i şerifte ise şu müjde verilmektedir: *“Büyük günahlar işlemedikçe beş vakit namaz ile iki Cuma namazı, aralarında işlenen küçük günahlara kefarettir.”* (Müslim, Taharet 14)

Namazın bizim ruhumuzu dinlendirmesi ve günahlarımızı silmesine vesile olması için abdestten başlamak suretiyle namazın kılınmasına kadar ibadete yaraşır bir özen göstermeli ve maneviyatına uygun bir ruh hali içinde olmamız gerekir. Peygamberimiz bu hususta şu tavsiyede bulunur: *“Bir müslüman -büyük günah işlemedikçe- vakti gelen farz namazları, abdestini, rükûunu ve huşuunu güzelce yerine getirerek kılması, geçmiş günahlarına kefarettir. Bu bütün sene içindir.”* (Müslim, Taharet 7)

Namaz bilincine sahip mümin günde beş vakit, hayatını ilmiyle kuşatmış olan yüce yaratıcısının huzurunda muhasebe olacağını düşündüğünde hal ve davranışlarına daha çok dikkat eder. Zira bizi çağıran beş vakit ezan devamlı gözetim altında olduğumuzu ikrar eder. Bu sebeple namaz bilinci kişiyi kötülüklerden uzak tutar. Her namazda tahiyattan sonra okuduğumuz istiğfar duasıyla arınırız.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ
إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا

“Gündüzün güneşin gün ortasını aşmasından gecenin karanlığına kadar namazı kul; bir de sabah namazını; çünkü sabah namazı şahittir.”

İsra 17/78.

Ayette geçen “dülük” kavramı “güneşin bir günde izlediği farazi çemberi dönerken gündüz vakti en yüksek noktayı geçerek batmaya yönelmesi” anlamına gelir. Gün ortasından başlayarak çemberin dörtte üç-lük kısmını tamamlaması diye de açıklanmıştır ki bu da ikinci vaktidir. Ayrıca günbatımı için de kullanılmıştır (İbn Aşûr, *XV*, 182). Sonuç olarak İbn Aşûr’a göre “dülükü’ş-şems” deyimini, öğle, ikinci ve akşam vakitlerini içermektedir. Şevkânî de “dülükü’ş-şems” deyiminin anlamıyla ilgili görüşleri şöyle sıralar: a) Zeval vakti (Fahreddin er-Râzî’ye göre bu çoğunluk görüşüdür; *XXI*, 25); b) Gün batımı, c) Güneşin zevallinden batımına kadar geçen süre (III, 282).

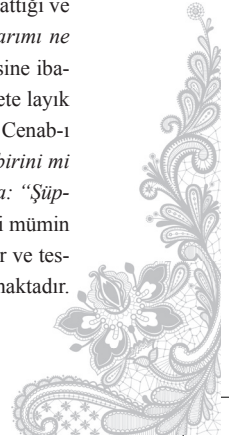
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يَعْقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةً بِاللَّيْلِ، وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ،
وَصَلَاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ، فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ:
كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ، وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ

“Birtakım melekler geceleyin, diğer birtakımı da gündüz vakti birbiri ardınca gelip sizin aranızda bulunurlar: Onlar sabah namazı ile ikinci namazında bir araya gelirler: Geceleyin aranızda kalmış olanlar Allah’ın huzuruna çıkarlar. Allah Teâlâ, kullarının halini çok iyi bildiği halde, meleklerle: “Kullarımı ne halde bıraktınız?” diye sorar. Melekler: “Onları namaz kılariken bıraktık; yanlarına da namaz kılariken varmıştık, derler.”

Buhâri, *Mevâkît* 16, *Tevhîd* 23,33; Müslim, *Mesâicid* 210.

Sabah ve ikinci vakitlerini ve bu vakitlerin namazını daha faziletli kılan sebeplerden biri, bu namazlarda meleklerin de hazır bulunmaları ve Allah’ın müminlere bir lütfü olmak üzere, onların güzel hallerine, Cenabı Hak’ın huzurunda meleklerin şahitlik etmeleridir. Allah Teâlâ’nın ilmi her şeyi kuşattığı ve hiçbir şey O’nun bilgisi dışında olmadığı halde, yeryüzünden huzuruna çıkan meleklerle *“Kullarımı ne halde bıraktınız?”* diye sormasının bazı hikmetleri üzerinde durulmuştur. Bunlardan biri, kendisine ibadet eden, saygı gösteren, emir ve yasaklarını dinleyen kullarının kıymetini, merhamet ve mağfirete layık olduklarını öne çıkarmasıdır. Bir başka hikmeti ise, şu ayetteki gerçeği meleklerle göstermesidir. Cenabı Hak, Âdem (a.s)’ı yarattığında melekler kendisine: *“Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacağsın? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve seni takdis ediyoruz”* demişler, Allah Teâlâ da: *“Şüphesiz ben sizin bilmediklerinizi bilirim”* buyurmuştu (Bakara 2/30). İşte Allah Teâlâ, yeryüzündeki mümin kullarının da tıpkı gökyüzündeki melekler gibi kendisinin emir ve yasaklarına itaat ve O’nu zikir ve tesbih etmelerine melekleri şahit kılarak, daha önceki zanlarında yanıldıklarını onlara göstermiş olmaktadır.

Dini Bilgiler

GÜNE İBADETLE BAŞLAMAK

İbadet, imanı, Allah'ın emir ve yasaklarına riayeti ve İslam'ın bütün hükümlerini uygulamayı ifade eden kapsamı geniş bir kavramdır. İbadet insanın Allah'a saygı, sevgi ve itaatini göstermek, O'nun hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle ortaya koyduğu belirli tutum ve gerçekleştirdiği davranışlar için kullanıldığı gibi daha genel olarak aynı mahiyetteki düşünüş, duyuş ve sözleri de ifade eder. İslami gelenekte genellikle namaz, hac, oruç, zekât gibi davranış biçimleri için ibadet; insanın, hayatını daima Allah'a karşı saygı ve itaat bilinci içinde sürdürmesi şeklindeki kulluk duyarlılığı için de ubudiyet kavramı kullanılmıştır. İbadette belirli davranış şekilleri öne çıkarken ubudiyette ahlaki ve manevi öz ağır basmaktadır. Bununla birlikte böyle bir özden yoksun olan davranışlar ibadet sayılmaz. Evrendeki bütün varlıkların Allah'ın karşı konulamaz yasalarına boyun eğmiş bir halde işlevlerini sürdürmeleri zorunlu ibadet olup bazı ayetlerde bu ibadet söz konusu varlıkların "Allah'a secde etmesi" şeklinde ifade edilmiştir (*Ra'd 13/15; Hac 22/18; Rahman 55/6*). İradeye bağlı ibadet ise akıl sahibi olan insanın hür iradesiyle yapması istenen, bu sebeple de sorumluluğa, mükâfat veya cezaya konu olan kulluk şeklidir. İbadetlerle ilgili hükümler yalnızca kul ile Allah arasındaki ilişkileri düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda ferdin yakın çevresiyle ve toplumla ilişkilerini de doğrudan veya dolaylı olarak etkiler. Ferdî niteliği baskın görünen namaz ve oruç ibadetinin bile kötülüklerden uzak durma, toplumsal kaynaşmayı, huzur ve sükûnu sağlama, yoksullara yardım elini uzatma gibi dışı akseden olumlu sonuçları vardır. Bu nedenle ibadetin hayatımızın tamamını kuşatan geniş bir anlamı alanı vardır. Güne başlarken attığımız bir adım, yüzümüzde beliren gülümseme, içimizden geçirdiğimiz halis niyet davranışımızı ibadete dönüştürecek bir güce sahiptir. Hem yaratılanla hem de yaratılmışlarla rabıta kurmak anlamında sabahın seherinde namazla günü selamlamak, zikirle bilincimizi yıkamak, kâinatın sabah zikrine derin bir coşkuyla uyum sağlamak, evimizde, işimizde, yolda, sokakta karşımıza çıkacak her türlü zorlayıcı imtihan sebeplerini olgunlukla karşılamak, attığımız adıma kadar her türlü eylemimizin bizi götüreceği yeri sürekli muhasebe etmek, hayatımızın her safhasında mümince tavırlarla yaşamaya gayret etmek razı olunmuş bir hayatın işaret levhalarıdır. Şairin dediği gibi;

*Küçük bir tebessüm, içten bir selam,
Dosta hatır soran, bir iki kelâm,
Kısaca diyor ki, insana İslam;
İhlâsla yaptığın, her şey ibadet...*

*Gönül buzlarını, sevgiyle delmek,
Melekle insanın, farkını bilmek,
Kulda kusur varsa, affedip silmek,
Kırılmış bir kalbe, girmek ibadet...*

*Elinde neşterle, hasta başında,
Belinde silahla, sınır taşında,
Yol kesen eşkıya, katil peşinde,
Görev inancıyla, dolmak ibadet...*

*Ticareti, yol seçip de giderken,
Kâr ve zarar hesapları güderken,
Hele bir işçiye, ücret öderken,
Vicdanla baş başa, kalmak ibadet...*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا
تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

“Ey Âdemoğulları! Namaz kıldığınız her yerde güzel elbiselerinizi giyinin, yiyeğin için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.”

Araf 7/31.

Müşrikler, başlıca kutsal mekânlarını çıplak ziyaret eder; ziyaret dönemlerinde et, yağ, süt gibi değerli gıda maddelerini yemezlerdi. Ayet bu batıl uygulamayı ilga etmekte, ibadet sırasında örtünme zorunluluğu getirmektedir; ayrıca haram olduğuna dair özel hüküm bulunmayan maddelerin yenilip içilmesine de –israfa kaçmamak şartıyla– izin vermektedir. Ayetin özel maksadı, kutsal mekânları çıplak vaziyette ziyaret veya tavaf etmeyi yasaklamaktır. Ancak bu durum, hükmün genel olduğu anlamını çıkarmaya mâni değildir. Yani ayetin, gerek ibadet sırasında gerekse sair zamanlarda edep kurallarına uygun şekilde giyinmeyi farz kıldığı belirtilebilir.

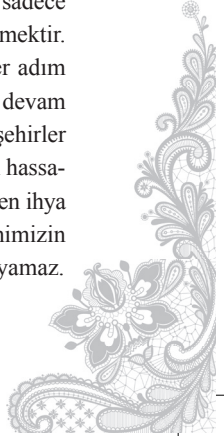
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ مَشَى إِلَى بَيْتِ مَنْ بُيُوتِ اللَّهِ لِيَقْضِيَ فَرِيضَةً مِنْ
فَرَائِضِ اللَّهِ، كَانَتْ خَطْوَتَاهُ إِحْدَاهُمَا تَحُطُّ خَطِيئَةً، وَالْأُخْرَى تَرْفَعُ دَرَجَةً

“Bir kimse evinde güzelce temizlenir; sonra Allah’ın farzlarından bir farzı yerine getirmek için Allah’ın evlerinden birine giderse, attığı adımlardan her biri bir günahı silip yok eder; diğer adımı da onu bir derece yükseltir.”

Müslim, Mesâcid 282.

İbadetlerimiz hepimizin temelinde iki temizlik vardır. Bu temizlikten biri vücudumuzdaki görünen kirleri veya hades dediğimiz abdestsizlik gibi kirleri giderir; diğeri ise kalpteki manevi kirlere bizi arındırır. Bir insan evinden camiye gitmek üzere çıkarken, her iki temizliğe de riayet ederek çıkar. Riya ve gösterişten uzak, samimiyet ve ihlasla, ecrini ve sevabını sadece Allah’tan umarak camiye ve cemaate gelen kimse manevi temizliğe de riayet etmiş demektir. Camiye cemaate giderken atılan her adımın biri bir küçük günahı imha etmekte, diğer adım ise müminin derecesinin yükselmesine vesile olmaktadır. Bu müjde, camiye ve cemaate devam etmenin önemsenmesi gereken bir davranış olduğunu da ortaya koyar. Özellikle büyük şehirler başta olmak üzere, ülkemizin birçok yerleşim biriminde müslümanların cemaate devam hassasiyetini gün geçtikçe kaybettiklerini görmekteyiz. Kanaatimizce bu önemli sünneti yeniden ihya için gayret etmek her müslümanın görevleri arasındadır. Toplu ibadet ve toplu dua dinimizin en önemli belirleyici niteliklerinden biridir. Caminin dışında hiçbir mekân bunu sağlayamaz.

MÜMİNİN GÖNLÜ MESCİDE BAĞLIDIR

Rabbimize hamdolsun ki her köşesi mescidlerle, camilerle mamur bir ülkede yaşıyoruz. Yanı başımızda cami, semalarımızda ezan sesleri ile huzur buluyoruz. Camilerimiz, içinde yaşadığımız beldelerin müslüman kimliğidir. Minareler yurdumuzun göklere uzanan şahadet parmaklarıdır. Yurt edindiğimiz her yerde birlik ve beraberliğimizi pekiştirmek, bir araya gelip topluca ibadet etmek için ilk işimiz cami yapmaktır. Kubbelelerin gölgesinde bir araya gelir dualarımızı birleştirip Rahmet-i Rahman'a arz ederiz. Cami sadece namazımızın derecesini yükseltmek için gidilen bir mekân değildir. Cami gönüllerin bulunduğu, ulvi duyguların yükseldiği, rahmet niyazlarının dile getirildiği bir mana iklimidir. Bu fazilet yurdundan azami istifade etmek için bazı kural ve kaidelere riayet etmek gerekir. Bunların bir kısmı Peygamberimizin tavsiyesiyle sahabe hayatında şekillenmiş bir kısmı da zamanla İslam medeniyetinde müminlerin hayatına yerleşmiştir. Bu mevzuda şu hadis-i şerif ufkumuzu aydınlatmaktadır. Ebu Hüreyre (r.a) Peygamberimizin (a.s) şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: *“Bir kimsenin cemaatle kıldığı namazın sevabı, evde veya sokakta kıldığı namazın sevabından 27 kat fazladır. Zira o güzelce abdest alır da yalnız namaz maksadıyla mescide gelirse, her adım attıkça o adamın derecesi bir kat yükselir ve bir günahı dökülür. O kimse namazı kılip da abdestini bozmayarak veya dünya sözü söylemeyerek namaz kıldığı yerde oturduğu müddetçe melekler ona ‘ilahi ona rahmet et; onu başıyla’ diye dua ederler. Namazı beklediği müddet namazda gibi olur.”* (Buhari, Ezan 30) Bu hadis-i şerifte mescidlerde uyulması gereken kuralların, mescide gelmeye niyetlendikten itibaren başladığına işaret eder. Af ve mağfiret vesilesi olan bir yere yönelen mümin o andan itibaren ibadet şuuruyla hareket eder. Acele etmeden gelir. Selam ile ve sağ ayak ile mescide girer. Girdikten sonra iki rekât mescid namazı kılar. Sükûnet içinde cemaat namazını bekler. Sanki namazdaymış gibi huşu içinde oturur. Oturdukça meleklerin kendisine duada bulunduğu idrakinde olan kimse buna halel getirecek davranışlardan kaçınır. Camilerin cennet bahçeleri, meyvelerinin de zikir ve tesbih olduğu müjdesini bilen kimse bu fazileti devşirmeye gayret eder. Masiva ile alakayı kesip, gönlünü dünya meşgalesinden arındırıp ruhunu dinlendirir. Zihnimizi meşgul eden, zamanımızın önemli kısmını harcadığımız cep telefonu vasıtasıyla camideki fazilet ve bereketten kendimizi mahrum bırakmayalım. Başkalarını rahatsız etmemeye gayret edelim.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا

“Gecenin bir kısmında O’na secde et ve uzun gece boyunca O’nu tesbih et.”

İnsan 76/26.

Râzî müfessirlerin bu ayetlerle ilgili görüşlerini üç maddede özetlemiştir: a) Bu ayetlerde beş vakit namaz emredilmiştir. Zira onlara göre “rabbinin adını anmak”tan maksat namaz kılmaktır. Sabah şeklinde çevrilen “bükra” kelimesi sabah namazının vaktini, akşam diye çevrilen “asıl” kelimesi ise öğle ve ikinci namazlarının vakitlerini ifade eder. “Gecenin bir kısmında O’na secde et” diye tercüme edilen cümleden maksat akşam ve yatsı namazları, gecenin uzun bir bölümünde kılınması emredilen namaz ise teheccüd namazıdır. b) “Sabah akşam rabbin adını anmak”tan maksat namaz değil, sözle Allah’ı tesbih etmek ve O’nun noksan sıfatlardan münezzehe olduğuna inanmaktır. Bu da insanın gece gündüz bütün zamanlarda Allah’ı diliyle ve kalbiyle zikretmesi demektir (XXX, 259; ayrıca krş. Ahzâb, 33/41-42). c) Allah’ı zikirden maksat bunların tamamıdır; farz olan beş vakit namaz, Hz. Peygamber’e mahsus nâfile ve diğer namazlarla dua ve istiğfarın hepsi bu zikre dahildir (İbn Âşûr, XXIX, 405 vd.).

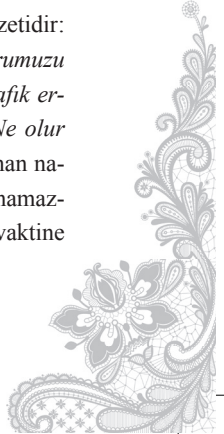
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

بَشِّرِ الْمَشَائِينَ فِي الظُّلَمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Karanlık gecelerde mescitlere yürüyerek giden kimselere, kıyamet gününde tam bir nura kavuşacaklarını müjdele.”

Ebû Dâvûd, Salat 50; Tirmizî, Salat 166.

Bu hadiste dikkatimizi çeken husus, uzaklık ve yakınlık farkı gözetmeden karanlık gecelerde mescitlere yürüyerek gidenlerin büyük ecir ve sevaba nail olacaklarının müjdelenmesidir. Kıyamet gününde nura kavuşmak, müminlerin yüzlerinin aydınlık olması, dolayısıyla cenneti hak etmeleri anlamına gelir. Çünkü nur ve aydınlık cennetin, zulmet ve karanlık cehehnenin simgesidir. Peygamberimizin sözleri şu ayetlerin bir özeti: “O gün onların nuru, önlerinden ve yanlarından koşar. Derler ki: Rabbimiz nurumuzu tamamla, bizi başıyla, çünkü sen her şeye kadirsin” (Tahrîm 66/8). “O gün münafık erkekler ve münafık kadınlar süratle cennete gitmekte olan müminlere derler ki: Ne olur bize bakın da sizin nurunuzdan bir parça alalım” (Hadîd 57/ 13). Karanlıkta kılınan namazlar, sabah ile yatsı namazlarıdır. Onların her birinin büyük fazileti vardır. Bu namazlar için camiye gitmek, diğer namazlardan daha zordur. Zira her iki namaz uyku vaktine rastlamaktadır. Münafıklara en zor gelen namazlar bunlardır.

TEHECCÜD NAMAZI

Uyumak ve uyanmak şeklinde iki zıt kavramı bünyesinde barındıran teheccüd kelimesi dini terim olarak, geceleyin uyanıp namaz kılmak ve gece namazı anlamına gelir. Farz ve vacip namazlarla teravih namazı dışında geceyi ihya için kılınan namazlar gece namazı adını almaktadır. Yine yatsı namazından sonra uyumadan veya bir miktar uyuduktan sonra kılınacak tüm nafîle namazlara gece namazı denmiş, uyumadan önce kılınan namaza gece namazı, bir miktar uyuyup uyandıktan sonra kılınana teheccüd namazı denmiştir. Teheccüd namazı ayet ve hadislerle tebcil edilmiş maddi ve manevi letafetin kaynağı sayılmıştır. Rekât sayısı kaynaklarda net olarak ifade edilmemekle beraber iki, dört veya sekiz rekât olarak kılınabileceği belirtilmiş ikişer rekât halinde kılınması tavsiye edilmiştir. (*Nesai, Kıyamu'l-leyl 34*)

Gece uyanıp namaz kılmaya niyet eden ve eşini de kaldıran kişinin çokça zikreden kadın ve erkekler arasında yazılacağını ifade eden hadis (*Ebu Davud, Tatavvu 18*) ve bu kişiler için vadedilen büyük mükâfat ve mağfireti haber veren ayet (*Ahzab, 33/35*) gece vaktinin ibadet hayatına tesirini, böyle bir zamanı değerlendiren müminin ruh dünyasındaki değişimi ve manevi tekâmülü kişinin ahiret hayatındaki konumunu anlatması açısından önemi haizdir. Buna benzer diğer ayet ve hadisler (*Müzemmil 72/2-3; İsrâ 17/79; Zariyat, 51/17-18*) (*Buhari, Teheccüd 16; İbn Mace, Sıyam 22; İbn Mace, İkamet 174*) teheccüdün Hz. Peygamber'e mahsus bir yükümlülük olduğunu ifade etmekle beraber, ümmetin de bu feyz ve bereket kaynağından istifadesini tavsiye etmiştir. Allah Resûlü (a.s) yatsıyı kıldıktan sonra vitri kılmadan uyur, gecenin bir bölümünde kalkar biraz namaz kıldıktan sonra vitri, ardından da sabah namazının sünnetini kılar. (*Müslim, Salâtü'l-müsafirîn 26*) Allah Resûlü farz namazlardan sonra en faziletli namazın gece namazı olduğunu ifade eder (*Müslim, Sıyam 202*) ashabını ve ailesini bu konuda teşvik ederdi. Kızı Fatıma'nın evine gece yarısı giderek namaz kılmaları için davette bulunması, (*Buhari, Teheccüd 5*) gece namazındaki bereketin kaçırılmaması sadedinde önemlidir. Allah Resûlü gecenin tamamını namaz kılmakla geçirmez, gecenin bir kısmında uyur, bir kısmında namaz kılar. Genellikle gecenin ilk kısmını uyuyarak son kısmını ibadetle geçirirdi. (*Müslim, Müsafirîn 129*) Teheccüd için kalktığında önce dişlerini misvaklar, abdestini alırdı. Namaza durmadan önce çeşitli dualar ve zikirler yapardı. Kimi zaman on defa tekbir getirir, on defa hamdeder, on defa tesbih eder, on defa tevbe eder ve şu duayı okuyarak kıyamet gününün sıkıntılarından Allah'a sığındı: "Allah'ım bana mağfiret eyle. Beni daima hidayet üzere eyle. Beni rızıklandır ve bana afiyet ihsan eyle." (*Nesai, İkamet 180*)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا أُولَئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيًا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

“Allah’ın mescitlerinde O’nun adının anılmasına engel olan ve onların harap olması için çalışandan daha zalim kim olabilir? Aslında bunların oralara ancak korka korka girmeleri gerekir. Böyleleri için dünyada rezillik var, ahirette de onlar için büyük azap vardır.”

Bakara 2/114.

Bu ayette, geçmişte veya gelecekte mabetlerde Allah’a ibadet edilmesini engelleyen, oraların maddi veya manevi anlamda yıkılıp harap olması veya her ne suretle olursa olsun işlevsiz bir duruma düşmesi için çabalayan her türlü olumsuz hareketler Kur’an-ı Kerim tarafından kesin bir surette kınanmıştır. İbadet, insanın yaratıcısıyla ilişkisini sağlamada ve bu suretle onda kulluk bilincini canlı ve sürekli kılmada en önemli işleve sahip düzenli davranış biçimleri; mabetler de sadece bu işlevin yerine getirilmesi için tesis edilmiş kutsal mekânlardır. Şu halde ayette verilen asıl mesaj, mabetlerin dokunulmazlığı ve ibadet özgürlüğüdür.

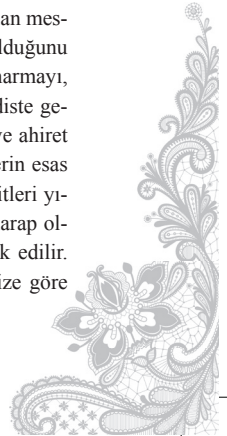
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

«إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ»، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:
{إِنَّمَا يَعْمرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ}

Mescitlere devam etmeyi alışkanlık haline getiren bir adamı gördüğünüz zaman, onun gerçek mümin olduğuna şahitlik ediniz. Allah Teâlâ şöyle buyurur: “Allah’ın mescitlerini, ancak Allah’a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başka kimseden korkmayanlar onarırılar. İşte onlar; doğru yolu bulanlardan olabilirler”

(Tevbe 9/18). Tirmizî, İman 8, Tefsîru sûre (9).

Mescitlere devam etmek, beş vakit namazı orada kılmayı âdet edinmek, bir mümin için hiç de küçümsenmeyecek önemli bir niteliktir. Bu özellik bir insanın ibadete düşkünlüğünü, Allah’ın evi olan mescitleri sevdiğini, kalbinin ve gönülünün sürekli ibadetle meşguliyetini ve cemaat şuuruna sahip olduğunu gösterir. Hadisin bir başka rivayetinden açıkça anladığımız gibi, bu durum cami ve mescitleri onarmayı, yenilerini yapmayı, onları korumayı, cami hizmetlerini yerine getirmeyi de kapsar. Nitekim hadiste geçen ayet-i kerime de buna delil teşkil eder. Çünkü dikkat edilirse mescitleri onaranlar, Allah’a ve ahiret gününe inananlardır. İnanmayanlar mescitleri ya yıkar veya kullanılmaz hale getirirler. Mescitlerin esas yapılış gayesi içinde namaz kılınması, Allah’a kulluk edilmesidir. İnanıcı olmayanlar nasıl mescitleri yıkarlar veya tahrip ederlerse, inananlar açısından içinde namaz kılınmayan mescitler de manen harap olmuş sayılır. Mescitlere devam etmeyi alışkanlık haline getirenlerin, mümin olduklarına şahitlik edilir. İman esasen kalbi bir amel de olsa, onun tezahürleri dışta görüldüğü için, bizler gördüklerimize göre hükmetmekle mükellef kılınmışızdır.

İMANIN ALÂMETLERİ

Rabbimiz Hucurat Suresi'nde şöyle buyuruyor: “*Bilin ki, aranızda Allah'ın elçisi bulunmaktadır. Eğer o, birçok işlerde size uysaydı, sıkıntıya düşerdimiz. Fakat Allah, size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize güzel göstermiş; inkârı, fasıklığı ve (İslam'ın emirlerine) karşı çıkmayı da çirkin göstermiştir. İşte bunlar doğru yolda olanların ta kendileridir.*” (Hucurat, 49/7) Bu ayet-i kerimenin beyanında imanın sevgi ile gönüllerde yer aldığı belirtilmektedir. Vahiyle şekillenen hayatımızda her davranışımızı bu sevgi temelinde gerçekleştirdiğimizde imanımızın tadını hissederiz. Resûlullah risalet hayatı boyunca güzide ashabına bu inceliği öğretti. Yapılan bir işte verim elde etmek için samimiyet aranır. İçten yapılmayan işten arzulanan netice hâsıl olmaz. Yaptığımız faaliyete gönümüzü koymazsak o iş ıstırap olur, yük olur.

İbadette de mümini münafıktan ayıran özellik, samimiyet ve muhabbetir. Mümin ibadetini severek yapar. İman konusunda zafiyet içinde olan ise erinerek, istemeye istemeye ibadetlerini ifa eder. Ebu Said el-Hudri (r.a) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: “*Bir kişinin sürekli mescide gittiğini görürseniz onun imanına şahit olun. Çünkü Allah Teâla şöyle buyurmaktadır: ‘Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder...’* (Tevbe, 9/18)” (Tirmizi, İman 8; İbn Mace, Mesacid 19) Mescidlerin inşasından içinde ibadet etmeye kadar her bir uğraşmayı imar etmek kavramı içinde mülâhaza edebiliriz. Mescidler ile bağımız bizim imanımıza, mescidlerin fiziki varlığı da beldelerimizin imanına işaret eder. Allah rızasını umarak, genel çerçevesi ayet ve hadisler ile şekillenmiş kurallar dairesinde yapmış olduğumuz her iş imanımızın tezahürüdür. Helal ve haram sınırlarına riayet etmek suretiyle yaptığımız ameller imanımızın göstergesidir. Peygamberimiz (a.s) İmanın bütün hayatımızı kuşatan özelliğini şu hadis-i şerif ile beyan buyurmaktadır: “*İmanın yetmiş küsur şubesi vardır. Bunların en üstünü ‘La ilahe illallah’ sözüdür. En alt derecesi ise yoldaki eziyet veren şeyleri kaldırmaktır. Hayâ da imanın bir şubesidir.*” (Nesai, İman 16; Müslim, İman 58) Başka rivayetlerde temizliğin imanın bir parçası olduğu beyan edilmiştir. İnsanların sıkıntılarına çare olmayı imanın bir unsuru olarak kabul eden bir dinin mensupları olarak hayatı tanzim etme hususunda tam bir iman sorumluluğuyla hareket etmeliyiz.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ازْكُرُوا مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ وَأَسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا
الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Rükû edin, secdeye kapanın, rabbinize ibadet edin, dünya ve ahiret için faydalı işler yapın ki kurtuluşa eresiniz.”

Hac 22/77.

Ayet, müminleri kurtuluşa götüren yolları göstermektedir. Ayette geçen: rükûa varıp secdeye kapanma yani namaz kılma, Allah’a ibadet etme ve iyi işler yapma arasında bir genellik-özellik ilişkisi görülür. Şöyle ki, namazdan sonra onu da içine almak üzere genel anlamıyla ibadetler, kulluk davranışları emredilmiş, Allah’a kulluktan sonra onu da içine almak üzere genel anlamıyla iyi işlerin -ki bunun diğer yönü yaratılmışlara iyilik etme- yapılması istenmiştir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَدِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir.”

Buhâri, Ezan 30; Müslim, Mesâcid 249.

İslam cemaat dini olup, namaz başta olmak üzere cemaat halinde bulunmaya büyük bir önem verir. Aslolan farz namazları cemaatle kılmaktır. Cemaatle kılınan namazın fazileti tek başına kılınan namazdan kat kat fazladır. Bu ve benzeri hadisleri kendileri için delil edinen bazı sahabeler ile tâbiinin önde gelenlerinden bir kısmının bir mescitte cemaati kaçıncı, yetişirim ümidiyle bir başka mescide koştukları bilinmektedir.

Dini Bilgiler

İBADETLERDEKİ SEMBOLİK YAPI VE SAYI VERİLMESİNİN ANLAMI

İbadetler, dinin özünü teşkil eden iman esaslarından sonra dinde ikinci önemli halkayı oluşturur. Şekil olarak basit görünseler de Allah'ın buyrukları olduğu için güçleri ve sırları bu maddi alanın ötesine uzanır ve her biri yaratanla bağlantının, değişik biçim ve boyutlarda gerçekleşmesini sağlar. Bunun için de namaz örneğinde olduğu gibi belli duaların ezberlenmesi ve okunması, belirli davranış biçimleri, hacda olduğu gibi çoğu sembolik nitelik taşıyan bir dizi davranış, ibadetin bir parçasını veya şekli unsurunu teşkil edebilir. Bu tür davranışların ibadet sayılmasının anlamı zihnen tam olarak kavranmaya bilir. Çünkü ibadetler, dinin belli ölçüde sembolizm içeren bir yönünü temsil eder. İnsan aklı yüce yaratana ibadet edilmesinin önem ve gerekliliğini kavrayamaz ve ne şekilde yapılacağını bulamaz. Kur'an'da ana çatısı oluşturulan ibadetlerin nasıl ve hangi sayıda yerine getirileceği, Hz. Peygamber'in uygulamalarıyla netleşmiştir. İbadet konusu dinin nakli bilgiye dayanan, mukayese ve yoruma fazla açık bulunmayan en dogmatik yönünü teşkil eder. Bu konuda Kur'an'da yer alan hükümlerle Hz. Peygamber'in açıklama ve uygulama örnekleriyle yetinilir. İbadet yalnız okunan metinlerin muhtevasında değil ses ve akislerinde de yatar. Çünkü kutsal dil ilâhî huzur ve berekettten gerekli nasibi almayı sağlayan ilâhî bir vasıttır. İbadetlerde bazı sayıların varlığı da anlamsız ve hiketsiz değildir. Ama bu hikmeti ya da hikmetleri dinin sahibi söylememişse kulun kesin bir yorum yapması imkânsızdır. Yapacağı yorum da tahminden öte bir anlam taşımaz. Günde beş vakit namaz kılınıyor, otuz gün oruç tutuluyor, hacda şeytan taşlarken yedi taş atılıyorsa, namazların ardından belli evrad ve zikirler belli sayılarda tekrarlanıyorsa bunların rast gele ve anlamsız olduğu söylenemez. Bunlara kıyasla başka sayılar konamaz. Çünkü inançta ve ibadetlerde akli bir eylem olan kıyas yapılmaz. Bu iki alan aklın anlayacağı bir alan olmadığı için bu alana dinin sabitesi, (taabbudî alan) denir. Bu alan ibadet olarak böyle emredilmiş ve böyle kalmak zorundadır. Bununla beraber ibadet sahasında bazı sayılar da çokluktan kinayedir. "Sana yüz defa söyledim", derken bununla doksan dokuzdan bir fazlası olan sayıyı değil, sözün çok tekrar edildiği anlatılır. Hz. Peygamber'in sözlerinde de böyle sayılar vardır. "Çok istiğfar edin, ben de günde yüz kez istiğfar ederim" ifadesindeki sayının başka bir seferinde "yetmiş kez" olarak zikredilmesi önemli olanın sayı değil, çokluk olduğunu göstermektedir. Fakat bazen de sayı, namaz arkasında okunan tesbihatta olduğu gibi çokluğa değil, bizzat bu rakamın önemine işaret eder. İbadet alanlarındaki sayılı evradta ise, bir alıştırma eğitimi ve talim olması sebebiyle, sayılara ibadet özelliği vermemek ve ilahi sırlar yüklemek kaydıyla sayıları artan oranlarla ifa etmekte bir sakınca yoktur. Çünkü ibadetlerde şekil, mekân ve sayı belirleme sadece Allah'a aittir. Emredilene yapmak ve emredilenle sınırlı kalmayı benimsemek aynı anlamda ciddiyet ve teslimiyet göstergesidir. Müslüman, emirlere itaat ederken sadece kendisine emredilene bakar. O, emredilene, içeriğini beğendiği ve faydalı gördüğü için değil, emredeni sevdiği için yapar.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا
كُسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

“Münafıklar Allah’a oyun oynamaya kalkışıyorlar. Halbuki Allah onların oyunlarını kendi başlarına çevirmektedir. Onlar namaza kalkıklarında üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar, Allah’ı da pek az hatıra getirirler.”

Nisa 4/142.

Münafıkların daha yakından tanıtıldığı bu ayette onların şu özelliklerinin altı çizilmektedir: a) Münafıklar Allah’ın sevgili kulları olan müminler için hazırladıkları tuzaklar, uyguladıkları taktikler, onları içten çöktürmek için aldıkları tedbirler yoluyla başarıya ulaşacaklarını umarken bütün bunların Allah Teâlâ’nın bilgisi altında cereyan ettiğini, O’nun her şeyi görüp işittiğini unutuyorlar ve böylece gülünç duruma düşüyorlar. b) Kendilerini müslüman göstermek durumunda olan münafıklar cemaatle namaza iştirak etmek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu ise onların zoruna gittiğinden, kendilerine ağır geldiğinden isteksiz davranmaktadırlar. Maksatları yalnızca gösterişten, kendilerini müslüman göstermekten ibaret olduğu için namaza sadece şekil yönünden katılmaktadırlar. Allah’ı anmaları ve hatırlamaları da bu çerçevede (evlerinde namaz kılmadıkları, namazda ancak duyulacak yerlerde zikir katıldıkları için) az olmaktadır.

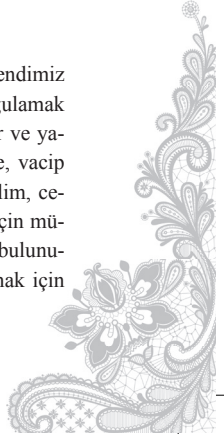
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَّ بِحَطَبٍ، فَيُحْطَبُ، ثُمَّ أَمُرَّ
بِالصَّلَاةِ، فَيُؤَدَّنَ لَهَا، ثُمَّ أَمُرَّ رَجُلًا فَيُؤَمِّمَ النَّاسَ، ثُمَّ أُخَالَفَ إِلَى
رَجَالٍ، فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ

“Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederek söylüyorum, içimden öyle geçiyor ki, odun toplamayı emredebim, odun yığılsun. Sonra namazı emredebim, ezan okunsun. Daha sonra bir adama cemaate imam olmasını emredebim. En sonunda cemaate gelmeyen adamlara gidip onlar içindeyken evlerini yakayım.”

Buhâri, Ahkâm 52, Ezan 29; Müslim, Mesâcid 251-254.

Bir özü olmadan cemaate devam etmemenin vebali çok büyüktür. Burada Peygamber Efendimiz cemaatle namaz kılmanın önemini ve bunun yerine getirilmesi konusundaki duygularını vurgulamak için ağır bir dil kullanmıştır. Efendimizden gelen ve önemine binaen tehdit içeren bu tür emir ve yasaklara riayet etmekte hassas davranmak gerekir. Cemaate gitmenin farz-ı ayın, farz-ı kifaye, vacip ve sünnet-i müekkedde olduğu yönünde görüşler vardır. Bunların hangisini kabul edersek edelim, cemaatin tamamıyla terk edilmesi câiz değildir. Cemaati terk etmek, münafıkların âdeti olduğu için müminlerin bundan şiddetle sakınması gerekir. Cezayı gerektiren bazı hususlarda önce tehditte bulunulur, eğer sonuç alınırsa cezaya gerek kalmaz. Bir hak uğruna aranan kimseyi evinden çıkarmak için her çareye başvurulur.

Dini Bilgiler

CEMAATE KATILMAMAYI MÜBAH KILAN SEBEPLER

Asr-ı Saadetin müezzinlerinden görme engelli ve İbn Ümmi Mektum ismiyle meşhur Amr b. Kays Peygamberimize (a.s): “Ya Resûlallah! Medine-i Münevvere'nin yırtıcı hayvanları ve yılan, akrep gibi haşeratı çoktur diyerek mazeret beyan etti. Resûl-i Ekrem: “*Hayye ale's-Salah, Hayye ale'l-felah'i işitiyorsun değil mi? (öyle ise mescide) gel*” buyurdular. (Ebu Davud, Salat 46) Resûlullah'ın görme engelli birisine bile camiye gelmeyi tavsiye etmesinden, onun mescide ve cemaat ile namaz kılmaya ne kadar önem verdiğini öğreniyoruz. Bu önemsemenin altında birlik ve beraberlik, eğitim ve öğretim başta olmak üzere büyük hikmetler bulunmaktadır. Bununla beraber müminler bazı durumlarda camiye gitmeyebilirler. Bu ruhsat müslümanlar için bir zorluğu ortadan kaldırdığı gibi, onların cemaat sevabından mahrum olmanın verdiği mahzuniyetlerini teselli anlamını da taşımaktadır. Bu özürler şunlardır:

- Yağmur ve çamur, havaların şiddetli soğuk veya sıcak olması,
- Canın ve malın zarar görmesi korkusu,
- Çok karanlık olma durumu,
- Borcunu ödemekte güçlük çekenin hapsedilme korkusu,
- Kör olma, felçli olma, el ve ayakların kesik olması gibi yürüme engelli olmak,
- Yürüyemeyecek durumda hasta olma veya dışarı çıktığında hastalığın artması endişesi, yürüyemeyecek derecede yaşlı olmak,
- Fıkıh ilmini öğretmek veya öğrenmekle meşgul olmak,
- Gönlünün arzu ettiği bir yiyeceğin hemen yemeye hazır olması.

Son iki madde camiye gitmemeyi mubah kılıyorsa da bunların devamlı yapılmaması gerekir. Sevaba talip olan Müslüman, öğrenimini ve yemeğini mescid sevabından mahrum olmayacak bir şekilde düzenlemelidir.

Hastaya bakmak durumunda olan kimse hastanın yanında ayrıldığında hastaya zarar gelecekse hastanın yanında kalır, cemaate gitmez.

Şiddetli rüzgâr. Günlük hayatta rüzgârla beraber hayatı olumsuz etkileyecek durumlar söz konusu olabilir. Rüzgârın çatıları uçurduğu, ağır malzemeleri bile yerinden sökü� savurduğu şiddette olması da cemaate gitmemek için mazerettir.

Tuvalete çıkmak için sıkışmak. Bu özürlerden dolayı cemaate gidemeyen kimse cemaat sevabından mahrum olmaz. Zira özrü olmasaydı cemaate iştirak edecekti.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ

“İman edip dünya ve ahiret için yararlı işler yapanlara rableri, inanmaları sebebiyle yol gösterir; nimetlerle dolu cennetlerde onların buldukları yerin altından ırmaklar akar.”

Yunus 10/9.

İman edip dünya ve ahiret için yararlı işler yapanlara rableri, inanmaları sebebiyle yol gösterir; nimetlerle dolu cennetlerde onların buldukları yerin altından ırmaklar akar. Bu Allah'ın onlara olan vaadidir.

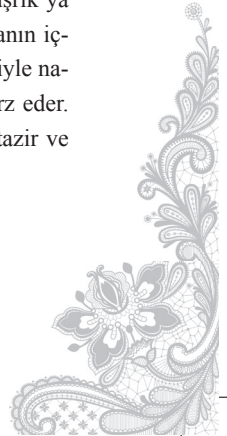
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرَكَ الصَّلَاةِ

“Gerçekten kişi ile şirk ve küfür arasında namazı terk etmek vardır”

Müslim, İman 134.

Şirk, Allah'ı tanımakla beraber putlara ve diğer yaratıklara tapanlar, yani Allah'a ortak koşanlar için kullanılan bir tabirdir. Böyle bir vasfa sahip olana müşrik denilir. Küfür, şirki de içine almakla beraber daha genel anlamda kullanılan bir terimdir. Dinin esaslarından birini inkâr eden kimse için müşrik denilmez, fakat ona kâfir denilir. Bu durumda hadisin anlamı şöyledir: Bir kimseyi şirkten ve küfürden alıkoyan şey, namaz kılmasıdır. Namazı bırakırsa artık o kimse ile şirk ve küfür arasında bir engel kalmaz ya müşrik ya da kâfir olur. Namazı terk eden kimse, onun farzietini inkâr ederse, bütün ulemanın içtihadına göre kâfir olur. Farz olduğuna inanmakla birlikte sadece tembelliği sebebiyle namaz kılmayan kimse ile ilgili olarak âlimlerin içtihat ve anlayışları farklılıklar arz eder. İmam Ebû Hanife'ye göre namazı terk eden kâfir olmaz. Cezası da ölüm değil, tazir ve namazı kılincaya kadar hapistir.

Dini Bilgiler

İMAN-AMEL BÜTÜNLÜĞÜ

İman, güven vermek, güven duymak, bir kişinin söylediği sözün doğru olduğunu kabul etmek, gönülden benimsemek, doğrulamak, onaylamak, korku ve kuşkunun yerine itmi'nan ve sükûnetin hakim olması demektir. İslam'ın iman tarifi Allah'ın varlığını, birliğini ve Peygamber (a.s)'ın Allah Teâlâ'nın kulu ve elçisi olduğunu kalp ile tasdik edip dil ile söylemektir.

Amel niyetli davranış, çaba, çalışma, kâr ve kazanç gibi anlamlara gelir. Canlı bir varlıktan iradi ve kasıtlı bir şekilde meydana gelen fiil demektir. Amel değişim, dönüşüm ve gelişime müsait fiilleri içerir. İnsan tarafından bir gaye güdülerek bilinçli bir şekilde iradi olarak meydana gelir. Amel yapılan fiil ve davranışların insanda bir tesir bırakması olarak da tanımlanır. İman ve amel birbirinden farklı olup öncelikli ve esas olan imandır. İman olmadan yapılan iyi ve güzel davranışların Allah katında hiçbir değeri ve geçerliliği söz konusu değildir. Kur'an açısından bakıldığında; ebedi kurtuluş için sadece imanın yeterli olduğunu savunmak nasıl yanlış bir anlayış ise, Allah'ın emir ve yasaklarından birini yerine getirmediğinden ötürü bir kimsenin İslam dairesinden çıktığını iddia etmek de o derece yanlıştır. Bununla beraber, bir dini benimseyen kimse aynı zamanda o dini, emir ve nehiyler başta olmak üzere tüm yönleriyle kabul etmiş demektir. Bu anlamda o kimse ben bu dinin şu emir ya da yaşağımı kabul etmiyorum ve onu yerine getirmiyorum deme hakkına ve şansına sahip değildir. Çünkü İslam'da inanmak ile yaşamak arasında ayırım yapmak çok zordur. İslam kelamcılarının çoğuna göre amel imanın bir cüzü değilse de ikisi arasında sıkı bir münasebet vardır. Bu nedenle ibadetsiz bir iman her an sönmeye mahkûmdur. İmanı besleyip kuvvetlendiren, imana hareket ve dinamiklik kazandıran salih ameldir. İman amelle artar ve olgunlaşır. Dinin de dinin temeli olan imanın bir hedefi bir gayesi vardır. Bu gaye ve hedef sadık bir kul olarak Allah'ın rızasını kazanmak ve O'nun rızasına uygun amel işlemektir. Hakiki iman insanı harekete sevk eden, sahibini iyiye, doğruya götüren muharrir bir güçtür. Amel ve ibadete sevk etmeyen, kalpte saklı kalan iman da sahibini kurtarmak için yeterli değildir. İman amel ile beslenir, kuvvet kazanır, olgunlaşır. Amel olmayınca zayıflar, korumasız ve cılız kalır. Bu nedenle imanın korunması kazanılmasından daha zordur.

İman vicdana hapsedildiğinde sadece mümin değil, tüm insanlık zarar görür. İmanın hâkim olduğu toplumda ahlak, adalet, muhabbet, yardımlaşma, iffet, sadaka gibi ulvi değerler hak ettiği değeri görür. Kur'an dikkatle okunduğunda iman ettiği halde salih amel işlemeyen bir insan tipine rastlanmadığı gibi, birbirinden uzak ve kopuk bir iman-salih amel ilişkisinin tanımlanmadığı görülür. İslam hiçbir zaman dini sosyal hayattan soyutlayan, gönül ve vicdana hapsolan pasif inanç anlayışını benimsememiştir. Çünkü din insanları küfür/hakkı inkâr noktasından alıp, iman/hakkı tasdik noktasına taşımak için gelmiştir. Bunu da önce tanımlayarak (teorik-inanç) sonra da dönüştürerek (pratik- amel) yapmıştır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ وَلَمْ نَكُ
نُطْعِمِ الْمَسْكِينِ وَكُنَّا نَحُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ وَكُنَّا نُكَذِّبُ
بِیَوْمِ الدِّينِ حَتَّىٰ آتَانَا الْيَقِينَ

“Sizi şu sakara/yakıcı ateşe sokan nedir? Onlar şöyle cevap verirler: “Biz namaz kılanlardan değildik; Yoksulu doyurmuyorduk; (Günaha) dalanlarla birlikte biz de dalıyorduk, Ceza gününü de asılsız sayıyorduk, Sonunda bize ölüm geldi çattı.”

Müddessir 74/42-47.

Bu ayetlerde günahkârların özellikleri sıralanmakta, bir bakıma Ashâbü’s-Şimâl deyimiyile ne kastedildiğine de işaret edilmektedir. Bu günahlar, namaz kılmamak, yoksulu doyurmamak, günahı alışkanlık haline getirmek ve hesap gününü yok saymaktır.

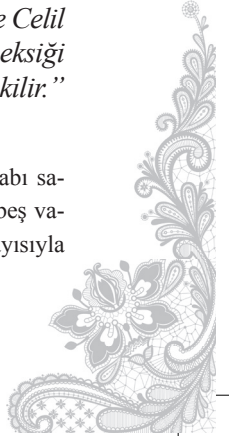
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلَاتُهُ،
فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ
وَخَسِرَ فَإِنْ انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْءٌ، قَالَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ:
انظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَيُكَمَّلَ بِهَا مَا انْتَقَصَ مِنْ
الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ يَكُونُ سَائِرُ عَمَلِهِ عَلَىٰ ذَلِكَ

“Kıyamet gününde kulun hesaba çekileceği ilk ameli onun namazıdır. Eğer namazı düzgün olursa, işi iyi gider ve kazançlı çıkar. Namazı düzgün olmazsa, kaybeder ve zararlı çıkar. Şayet farzlarından bir şey noksan çıkarsa, Aziz ve Celil olan Rabbi: “Kulumun nafile namazları var mı, bakınız? der. Farzların eksiği nafilelerle tamamlanır. Sonra diğer amellerinden de bu şekilde hesaba çekilir.”

Tirmizî, Mevâkît 188.

Kişinin Allah katında hesaba çekileceği ilk ameller, hukukullah dediğimiz, hesabı sa-dece Allah’a ait olan ibadet ve tâatlerdir. Hukukullahtan hesabı ilk sorulacak amel, beş va-kit farz namazdır. Farz namazların noksanlıkları nafile ibadetlerle tamamlanır. Dolayısıyla nafile ibadetlere devam etmek, dünya ve ahirette müminin yararınadır.

NAMAZI TERK ETMENİN VEBALİ

Abdullah b Mes'ud (r.a) şöyle demiştir: *“Kıyamet günü müslüman olarak Allah’a kavuşmak isteyen kimse nerede ezan okunursa bu namazlara devam etsin. Muhakkak Allah Teâla sizin peygamberiniz için hidayet yollarını açtı. Şüphe yok ki, beş vakit namaz da hidayet yollarından biridir. Eğer siz cemaate gitmeyen şu adam gibi evde kılacak olursanız, Peygamberin izini, sünnetini terk ederseniz elbette yolunuzu şaşırırsınız. Şüphesiz gördük ki ancak münafiklar cemaate devam etmezler. Takati olmayanlardan bazı kimseler, iki adam tarafından koltuklanarak sallana sallana camiye getirilir ve saf arasına sokulurdu.”* (Müslim, Mesacid 654)

Bu tablo Peygamberimiz ve sahabe nazarında namazın ve cemaatin yerini açıklamaktadır. Resûlullah’ın gözümün nuru diye nitelediği bu ibadetin kaynaklarda zikredilen hukuki cezası bir tarafa namaz eksikliğinin fert ve toplumda meydana getirdiği tahribatı göz önüne getirmek gerekir.

Namaz, kulun rabbiyle buluşma makamı olduğuna göre namazın ihmalî ilahî huzurda bulunmamanın faziletinden yoksun olmaktır.

Her daim kusur ve günah ile kirlenen hayatın arınmasından mahrum olmaktır.

Peygamberimiz (a.s): *“Dinin başı İslam (Kelime-i şehadet getirerek teslim olmak) direği ise namazdır”* buyurmaktadır. Namaz kılmayan kimse, teslimiyet iddiasının da bir dayanağı olmadığını göstermiş olmaktadır.

Namaz bizim neslimizi eğitme aracıdır. Evlerimizde veya camilerde namaz kılmak suretiyle çocuklarımıza örnek olur, onlara ibadeti göstermiş oluruz. Bunu ihmal ettiğimizde namazsız bir nesil bırakmanın vebalini yüklenmiş oluruz. Ayet-i kerimde: *“Ailene namazı emret ve kendin de ona devam et. Senden rızık istemiyoruz. Sana da biz rızık veriyoruz. Güzel sonuç, Allah’a karşı gelmekten sakınanların olacaktır.”* (Taha, 20/132) buyurarak bu görev her ebeveyne yüklenmektedir.

Ahirette cehennem ehline neden cezaya çarptırıldığı sorulduğunda ilk cevap namaz kılmadıkları olacaktır. Resûlullah (a.s) hayatının son saatlerinde hastalığın şiddeti geçip biraz rahatladığında şu soruyu sormuştur: *“İnsanlar namaz kıldılar mı? Kendisi kılamayacak derece rahatsız olduğunda Hz. Ebubekir’i imam tayin ederek cemaatin devamına önem vermiştir. Biz de bu hassasiyeti sürdürmeliyiz.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Ey Meryem! Rabbine ibadet et; secdeye kapan, huzurunda eğilenlerle beraber sen de eğil.”

Âli İmran 3/43.

Bu ayette Hz. Meryem’e yapılan hitap, onun canı gönülden kulluk etmek ve bütün varlığını Allah yoluna adanarak suretiyle ilahi takdire mazhar olduğuna işaret eder. Ayet Meryem suresinin 17. ayetiyle birlikte değerlendirildiğinde Hz. Meryem’in bir örtü arkasında durarak toplu ibadete katılmasına müsaade edildiği, mutlak olarak yorumlandığında ise Hz. Meryem’in erkeklerle ancak cemaatle namaz halinde beraber bulunduğu anlaşılır (*bk. Elmalılı, II, 1097-1098*). Süyüfî, bu ayetten hareketle kadınlar hakkında cemaatle namazın menpud olduğu (dinen teşvik edildiği) sonucuna ulaşmıştır (*bk. Kasımî, IV, 842*).

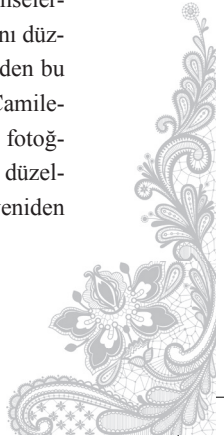
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَتَسُوْنَ صُفُوْفَكُمْ، أَوْ لِيُخَالِفَنَّ اللهُ بَيْنَ وُجُوْهِكُمْ

“Saflarınızı düzeltiniz, yoksa Allah Teâlâ’nın aranızda düşmanlık sokacağını iyi biliniz.”

Buhâri, Ezan 71; Müslim, Salat 127.

Efendimiz, safların düzgün olmasına özen göstermeyenleri bekleyen tehlikeye işaret ederek, “Ey Allah’ın kulları! Saflarınızı düzeltiniz; yoksa Allah Teâlâ’nın aranızda düşmanlık sokacağını iyi biliniz” diye uyarması, üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken bir konudur. Safların düzgün olmasına dikkat edenler, iç dünyaları düzgün, huzurlu ve ahenkli, ayrıca doğru, dürüst ve düzgün olmayı arzu eden, vasıflı insanlardır. Safların düzgün olmasına önem vermeyenler, gönül dünyası dağınık, perişan ve vurdumduymaz kimselerdir. Şimdi başımızı iki avucumuzun arasına alıp derin derin düşünelim ve saflarımızı düzgün tutmayanları uyarın bu hadisin ışığında kendimize “Acaba biz neden birbirinden bu kadar kopuk, dağınık, birbirine küs, dargın ve düşman olduk?” diye sormalıyız. Camilerimizde saf bağladığımız zaman, sağımıza solumuza bakılarak perişan halimizin fotoğrafını ibretle seyretmeliyiz. Sonra da saflarımızın düzgün olmasının kalplerimizin düzelmesine vesile olacağını, sıkışık durmamızın da aramızda merhamet ve şefkatin yeniden yeşermesini sağlayacağını bilerek gereğini yapmalıyız.

NAMAZDA SAFLARI SIKI TUTMAK

Yüce dinimiz İslam'da ibadetler, Allah ile kul arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir. Bunun yanı sıra insanın Allah'a yönelişinde de bir takım hususiyetleri ön plana çıkarmaktadır. Namaz ibadeti bu yönelişin detaylı bir yönünü ortaya koyar. Bu ibadet yerine getirilirken kıyam, kıraat, rükû, secde fiilleri bir insicam içerisindedir. Cemaatle namaz kılınırken cemaatin saf düzeni de bu insicamın bir parçası olarak büyük önem arz eder. Efendimiz (a.s) safların düzeni ve safların sıkı tutulmasını emretmiştir. Cemaatle namaz kılınırken safların sıkı ve düzgün tutulması sünnettir. Efendimiz (a.s) cemaatin arasında gezerek saf düzenini denetlemiş, safların sıkı ve düzgün olması, omuzların arasının aynı hizaya gelmesi, aralarının kapatılması hususunda ashabına tembihlerde bulunmuş, (*Ebû Dâvûd, Salat 94*) safların sık olmaması halinde şeytanın müslümanların arasına gireceğini ve arabozculuk yapacağını, boş kalan yerlere girip vesvese vereceğini bildirmiştir. (*Ebû Dâvûd, Salat 93*)

“Namazda safların doğrultulmasını (dümdüz yapmayı) namazın güzelliğinden sayan” (Müslim, Salat 126) Efendimiz (a.s), her işte olduğu gibi ibadetlerde de güzel olanın, iyi ve düzgün olanın tercih edilmesi gerektiğini müminlere bu şekilde bildirmektedir. Safların düzensiz ve dağınık olmasının kalplere de yansıtacağını ifade eden Efendimiz (a.s), bir safta yer varken arka safa geçip namaz kılmanın uygun olmayacağına işaret etmiştir. Bunun için de sık sık saflarınızı düzeltiniz tembihinde bulunmuştur. Saf düzeninin düzgün olması müslümanlardaki birlik ve beraberlik hissiyatını ortaya koymakta büyük bir önemi haizdir. Birbirinden bağımsız, dağınık duran saflar, kişilerin sosyal yaşantısına da yansiyarak cemaat bilincinin zayıflamasına, müminler arasındaki ülfetin kaybolmasına sebebiyet verir. Saf düzenine gerekli ihtimamın gösterilmemesinin sosyal hayata yansıyan böyle de bir yönü bulunmaktadır. Düzgün bir safta, kimsenin kimseye bir üstünlüğü olmaksızın, herkesin aynı hizada yer aldığı bir düzen, müminlerin uyum ve ahenk içerisinde bir arada bulunması istenen, arzu edilen toplum yaşantısının da işaretlerini verir. Çünkü İslam'ın herbir emri sadece o anki durumla sınırlı kalan bir yaşantıyı değil kalıcı bir karaktere dönüşen, pratik bir değeri olan hayat anlayışını esas alır. Camide başlayan safların sıklığı ve düzenliliği, genişleyerek evlerde, sokaklarda, mahallelerde, şehirlerde büyük ölçekte ülkelerde, toplum nizamına, dayanışma ruhuna, fertlerin şuur yapılarına etki eder ve tevhidin gerçek bir yansıması olarak mamur edilmiş bir dünyanın kapılarını açar.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ
الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

“Eğer onlar kendilerine kötülük ettiklerinde sana gelseler de Allah’tan bağışlanmayı dileselerdi, peygamber de onlar için mağfiret dileseydi, elbette Allah’ı ziyadesiyle affedici ve esirgeyici bulurlardı.”

Nisa 4/64.

Allah Teâlâ peygamberlerini, kendilerine itaat edilsin diye göndermiştir; çünkü onlar Allah’ın elçileridir. Peygamberlere itaat, Allah’a itaat demektir. Şu halde Allah’a ve Resûlüne itaat etmeyenlerin kötülükleri, zulümleri, zararları eninde sonunda kendilerine dönmekte, kendilerine dokunmaktadır. Bu manada “kendilerine kötülük edenler” için de tövbe kapısı açıktır. Allah Teâlâ tövbeleri hemen kabul edeceğini, içtenlikle tövbe edenlerin daha öncesine ait kirli sicillerini tertemiz kılacağını vaad etmiştir. Nifak ve isyana sapanlar kendilerini temize çıkarmak için çıkmaz yollara girmek, tutarsız tevellere başvurmak yerine samimi olarak pişman olmalı, Resûlullah’a gelip suçlarını itiraf etmeli, bağışlaması için Allah’a yalvarmalı ve O’nun sevgili peygamberinden, kendileri için de dua etmesini istemelidirler.

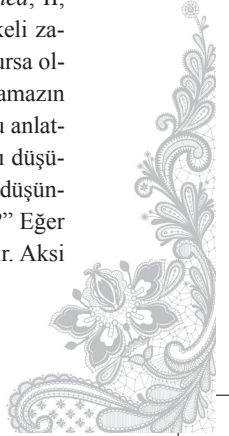
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

رَكَعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

“Sabah namazının iki rekât sünneti, dünya ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır.”

Müslim, Müsâfirin 96.

Peygamber Efendimiz sabah namazının sünnetini terk etmemiş, buna verdiği değeri diğer nafîle namazların hiçbirine vermemiş ve bu namazı dünya ve dünyadaki her şeyden daha üstün ve hayırlı saymıştır. Hatta “Sizi atlılar kovalasa bile yine de sabah namazının iki rekât sünnetini bırakmayın” (Ebû Dâvûd, Tatavvu 3; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 405) diye emretmek suretiyle, sadece normal zamanlarda değil, yolculukta, tehlikeli zamanlarda bile bu iki rekât sünnetin kılınmasını tavsiye etmiştir. Her ne pahasına olursa olsun sabah namazının sünnetini kılmayı tavsiye etmekle Resûlullah Efendimiz bu namazın önemini göstermiş, onu kılan müslümanın kazanacağı sevabın çok büyük olduğunu anlatmak istemiştir. Ancak, sabah namazının sünnetini evinde kılmayıp camide kılmayı düşünen bir kimse, camiye geldiğinde imamın farza durduğunu görecektir, şöyle düşünmelidir: “Şayet ben sünneti kılsam imam selam vermeden farza yetişebilir miyim?” Eğer o kimse yetiyeceğinden emin olursa, sabah namazının iki rekât sünnetini kılmalıdır. Aksi halde hemen imama uyup farza durur. Farzdan sonra da sünneti kılamaz.

Dini Bilgiler

SABAH NAMAZININ SÜNNETİ

Seher vakti diye tabir ettiğimiz vakit imsaktan sonra güneş doğuncaya kadar olan zaman dilimini kapsamaktadır. Müslüman gününü bu vakitten itibaren başlatmalıdır. Aşağıdaki ayet-i kerime günün bu anının yani seher vaktinin faziletine işaret eder. “(Bunlar), “Rabbimiz, biz iman ettik. Bizim günahlarımızı bağışla. Bizi ateş azabından koru” diyenler, sabredenler, doğru olanlar; huzurunda gönülden boyun büküp divan duranlar; Allah yolunda harcayanlar ve seherlerde (Allah’tan) bağışlanma dileyenlerdir.” (Âl-i İmran, 3/16,17) Bu ayet-i kerimelerde güne iman ikrarıyla, af niyazıyla başlayan müminlerden söz edilir.

Peygamberimiz bu vakitte sabah namazının farzından önce iki rekât nafie namaz kılmıştır. Bu iki rekât namaz müekked sünnetlerdendir. Peygamberimiz (a.s) bu namaz hakkında şöyle buyurmaktadır: “Sabah namazının iki rekâtı dünyadan ve dünyada bulunan her şeyden daha hayırlıdır.” (Müslim, Müsafirin 96) Hz. Âişe validemiz de Peygamberimizin bu namaza verdiği önemi şöyle nakletmektedir: “Peygamber (a.s) sabah namazının iki rekâtı kadar hiçbir nafieye devam etmemiştir.” (Ebu Davud, Salat,292) Ebu Hüreyre’den Peygamberimize isnaden şöyle bir hadis nakledilmiştir: “Sizi atlar kovalasa da sabah namazının iki rekât sünnetini terk etmeyin” (Ebu Davud, Salat 293.)

Bu hadislere binaen Hanefî mezhebi sabah namazının iki rekât sünnetini özürsüz olarak, binek halinde yahut oturarak kılmayı caiz görmemiştir. Hanefî mezhebine göre sabah namazının sünneti dışında hiçbir sünnet kaza edilmez. Sabah namazını kılamayan kişi, aynı gün zevalden önce sabahın farzını kaza ederken sünneti ile beraber kaza eder. Eğer sabah namazının farzını vaktinde kılmış fakat öncesinde iki rekât sünnetini kılmamışsa artık sünnetini kaza etmez. Sabah namazının sünnetinin vakti sabah namazının vaktidir. Sabah namazının sünnetinin ilk rekâtında Kafirun Suresi, ikinci rekâtında ise İhlas Suresi’nin okunması sünnettir. Fecir doğduktan sonra sabah namazının iki rekât sünnetinden başka bir namaz kılmak mekruhtur. Bu Hanefî mezhebinin görüşüdür. Şafii mezhebine göre bu vakitte başka nafieeler kılınabilir. Hanefî mezhebinin dayandığı delil İbn Ömer’in naklettiği şu hadistir: “Fecir vaktinin girmesinden sonra sabahın farzından önce iki rekâtta başka sünnet namaz yoktur.” (Kütüb-i Sitte) Fakat senedindeki bir ravinin garip bulunmasından dolayı diğer âlimler bu hadisle istidlal etmemiştir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ
النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

“Kim Allah’a ve peygambere itaat ederse işte onlar, Allah’ın kendilerine lutuflarda bulunduğu peygamberler, siddıklar, şehidler ve salih kişilerle beraberdirler; bunlar ne güzel arkadaşlardır!”

Nisa 4/69.

Bir sahabe Allah Resûlüne gelmiş ve dünyayı kendisine dar eden şu endişesini dile getirmişti: “Ey Allah’ın elçisi! Ben seni kendimden ve çocuklarımdan daha çok seviyorum. Evimde iken seni hatırlıyor, hasretine dayanamadığım için hemen gelip görüyör, yüzüne bakıyorum. Senin ve benim ölümümü düşündüm. Anladım ki, sen öldüğünde ve cennete girdiğinde peygamberlere mahsus yüce makamlarda bulunacaksın. Ben ise cennete girdiğimde seni göremeyeceğimden korkuyorum!” Hz. Peygamber bu sözlere cevap vermeden Cebrâil gelmiş, Allah’a ve Resûlüne itaat edenlerin cennette kimlerle beraber olacaklarını bildiren bu ayeti getirmiştir (*Kur’an Yolu Tefsiri, 2/91-92*).

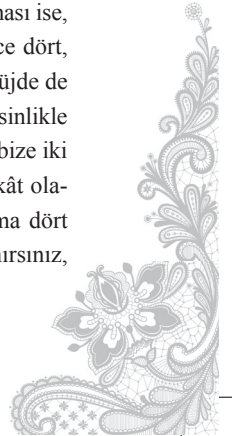
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ حَافَظَ عَلَيَّ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَأَرْبَعِ
بَعْدَهَا، حَرَّمَ عَلَيَّ النَّارَ

“Bir kimse öğle namazının farzından önce dört, farzından sonra da dört rekât sünneti devamlı olarak kılarsa, Allah Teâlâ onu cehenneme haram kılar.”

Ebû Dâvûd, Tatavvu 7; Tirmizî, Salat 200.

Allah Teâlâ’nın bir kimseyi cehenneme haram kılması, onu kâfirler gibi ebediyen cehennemde bırakmaması anlamına gelir. Bir kimsenin ebediyen cehennemde kalmaması ise, ruhunu müslüman olarak teslim etmesine bağlıdır. Öğle namazının farzından önce dört, farzından sonra da dört rekât sünneti devamlı kılanlara, dolaylı olarak böyle bir müjde de verilmektedir. Öğle namazının son sünneti hakkındaki farklı rivayetler birbiriyle kesinlikle çelişmemekte, aksine Resûlullah Efendimiz öğle namazının son sünneti hakkında bize iki farklı örnek göstermekte ve adeta şöyle demektedir: Öğlenin son sünnetini iki rekât olarak kılarsanız, yeterlidir. Böylece benim sünnetimi yerine getirmiş olursunuz ama dört rekât olarak kılarsanız, bu da benim sünnetimdir; o takdirde daha çok sevap kazanırsınız, durumunuza uygun olanı siz tercih edin!

REVATİP SÜNNETLER

Farz veya vacip namazlar dışında kalan ve Resûlüllah'ın (a.s) kıldığına dair rivayet bulunan tüm namazlara nafîle denir. Bunlar sünnet olan nafîleler ve mendup olan nafîleler olmak üzere ikiye ayrılır: Sünnet olan nafîle, Efendimiz (a.s)'ın yapmaya devam ettiği ve ancak nadir olarak yapmadığı kuvvetli amellerdir. Kimi zaman bu amelleri terk etmesi bunların insanlara farz olmadığını bildirmek içindir. Mendup olan nafîle, Hz. Peygamber'in kimi zaman yapıp, kimi zaman yapmadığı kuvvetli olmayan sünnetlerdir. Bu tasnifin dışında diğer bir tasnife göre, bir vakti bulunan nafîle namazlara revatip sünnetler denir. Bunlar belli bir tertip ve düzen içinde, beş vakit farz namaz veya Cuma namazı ile birlikte kılındığı için bu adı almışlardır. Bunlardan bazıları müekked bazıları gayri müekkeddir. Müekked olan nafîle namazlara sünnet, gayr-i müekked olanlara ise müstehap veya mendup denir.

Revatip sünnetleri ifade edecek olursak bunlar: sabah namazından önceki iki rekât, öğleden, önceki dört rekât ve sonraki iki rekât, akşamdan sonraki iki rekât ve yatsıdan sonraki iki rekâttir. (*Tirmizi, Salat 189; İbn Mace, İkame 100; Ebu Davud, Tatavvu 1; Nesai, Kıyamu'l-leyl 66*) Bu namazları kılan kişiye Allah'ın cennette bir ev inşa edeceği hadislerde beyan edilirken, Efendimiz (a.s) bu namazları evde kılar, farz namazlar için mescide geçer ve cemaatle namaz kılar. (*Ebu Davud, Tatavvu 1*) Revatiplerin de Resûlüllah'ın uygulamalarından anlaşıldığı kadarıyla kendi içinde bir önem sıralaması bulunmaktadır. Bunları şöyle ifade edecek olursak, sabah namazının sünneti revatipler içindeki en kuvvetli sünnettir. “Atlar kovalasa dahi sabah namazını terk etmeyin” ve “Bu sünnet dünyadan ve dünya içindeki herşeyden daha hayırlıdır” şeklindeki nebevi beyanlar, (*Ebu Davud, Tatavvu 3; Müslim, Müsafirin 96,97*) Efendimizin Hayber Gazvesi dönüşü sabah namazını kaçırınca kazasını öğlen vakti girmeden sünnetiyle birlikte kılması, (*Ebu Davud, Salat 11; Nesai, Mevakit 54,55*) bu kuvvetin ölçülerinden birkaçıdır. Revatiplerde ikinci sırayı öğlen namazının öncesindeki dört rekât alır. Efendimiz (a.s)'ın öğleden önce dört, sabahtan önce de iki rekât namaz kılmayı hiç terk etmemesi (*Ebu Davud, Tatavvu 1; Nesai, Kıyamü'l-leyl 56*) buna delil olarak zikredilebilir. Öğlen namazının farzından sonraki iki rekât sünnet de revatiptendir. (*Tirmizi, Salat 198*) Bu iki rekâtın dörde tamamlanması ise menduptur. Akşam ve yatsı namazından sonraki iki rekâtın delili, birçok sahâbeden rivayet edilen bir günün tamamında on iki rekât nafîle namaz kılana Allah'ın cennette bir ev inşa edeceğini ifade eden hadistir. (*Tirmizi, Salat 189; İbn Mace, İkame 100; Ebu Davud, Tatavvu 1; Nesai, Kıyamu'l-leyl 66*)

Cuma namazından önce ve sonra kılınan dörder rekât ve zuhr-i ahirden sonra kılınan iki rekât vaktin sünneti de müekked sünnetler arasında sayılmış, teravîh namazı da yatsı namazından sonra kılındığı için revatip kapsamında değerlendirilmiştir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا
تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Resûle itaat edin ve yaptıklarınızı boşa çıkarmayın.”

Muhammed 47/33.

Allah ve Resûlüne itaat emredildikten sonra, “Yaptıklarınızı boşa çıkarmayın” buyrulduğu için bu ikisi arasında bir sebep-sonuç ilişkisi kurulabilir. Buna göre Allah ve Resûlüne itaat etmeyenlerin iyi sanarak yapıp ettiklerinin boşa gideceği, onlara özellikle ebedi hayatta bir fayda sağlamayacağı anlaşılmaktadır. Son cümle bağımsız olarak alınır ve yorumlanırsa mana, “Başa kakarak veya iyilikleri silip süpüren kötülükler yaparak amellerinizi heder etmeyin” şeklinde olur.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا

“İkinci namazının farzından önce dört rekât namaz kılan kimseye, Allah rahmetini ihsan etsin.”

Ebû Dâvûd, Tatavvu 8; Tirmizî, Salat 201.

Allah’ın Resûlü, ikindinin farzından önce dört rekât sünneti devamlı olarak kılanlara dua etmiştir. İkinci namazının sünneti, sünnet-i müekkeke (Efendimizin devamlı surette kıldığı bir namaz) olmamakla beraber, bu sünneti kılanlar büyük sevap kazanırlar.

GAYRİ MÜEKKED SÜNNETLER

Gayri müekked sünnetler, Peygamberimizin bazen kıldığı namazlar olarak tarif edilmiştir. Bu sünnetler şunlardır:

Öğle namazından sonra kılınan iki rekâta ilave olarak kılınan iki rekât. İkinci namazından önce tek selamla kılınan dört rekât namaz. Peygamberimiz bu namaz ile ilgili şöyle buyurmuştur: *“İkinci namazından önce dört rekât namaz kılan kimseye Allah rahmet eylesin”* (Tirmizi, Salat 318.) Yatsı namazından önce kılınan dört rekât namaz. Hz. Âişe validemiz şöyle buyurmaktadır: *“Hz. Peygamber yatsıdan önce dört rekât namaz kılar sonra yatsı namazını müteakib dört rekât daha namaz kılar, sonra yattı.”* Bu haber muteber hadis kaynaklarında yer almaz.

Evvabin namazı, altı rekâttır. Akşam namazından sonra kılınır. Bu namaza şu ayet delil gösterilmiştir: *“Rabbiniz, içinizde olanı en iyi bilendir. Eğer siz iyi kişiler olursanız, şunu bilin ki Allah tövbeye yönelenleri çok bağışlayandır.”* (İsra, 17/25) Hadisten delil ise: *“Her kim akşam namazından sonra altı rekât namaz kılar, denizin köpükleri kadar da olsa Allah Teâla onun günahlarını bağışlar.”* (Tirmizi, Salat 321)

Kuşluk namazı, güneşin bir mızrak boyu yükselmesinden sonra iki, dört veya sekiz rekât olarak kılınabilen bir namazdır. Hz. Âişe'den şöyle nakledilmiştir: *“Hz. Peygamber kuşluk namazını ikişer ikişer dört rekât kılar, sonra dilediğince artırır.”* (Müslim, Müsafirin 78) Abdest namazı, abdestten sonra kılınan iki rekât namazdır. Dayanağı şu hadis-i şeriftir: *“Her kim abdesti güzel alır sonra kalkıp iki rekât namaz kılar ve bu iki rekâta kalben yönelirse o kimseye cennet vacip olur.”* (Nesaî, Taharet 111) Tahiyetü'l-mescid namazı, tahiyet selam vermek demektir. Tahiyetü'l-mescid ise mescide selam vermek demektir. Mescide giren kimse mescidin Rabbini tazim için, iki rekât namaz kılar. Bu namazın delili şu hadis-i şeriftir: *“Sizden her kim mescide girerse iki rekât namaz kılmadan oturmasın.”* (Müslim, Müsafirin 69) Teheccüd namazı hakkında Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *“Gece namazı kılın. Çünkü gece namazı sizden önce geçmiş salih kulların âdetidir. Rabbinize karşı bir taattir. Kötülükleri örtücüdür. Günah işlemekten alıkoyucudur.”* (Tirmizi, De'avat, 101)

Bunların dışında tesbih, istihare, ve hacet namazları da Peygamberimizce kılınması tavsiye edilen namazlardandır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّأَ لِقَوْمِكُمْ مَا بَمَضَرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا
بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

“Musa’ya ve kardeşine şöyle vahyettik: “Kavminiz için Mısır’da evler hazırlayın, evlerinizi ibadet mahalli yapın ve namazı kılın. (Ey Musa!) İnananları müjdele.”

Yunus 10/87.

Hiz. Musa ve kardeşinden Mısır’da kavimleri için evler hazırlamalarının istenmesi değişik şekillerde yorumlanmıştır. Bazı müfessirler daha sonra gelen namaz kılma emriyle de bağ kurarak “kible” kelimesini “mabetler” anlamıyla açıklamışlar ve bu buyruğu, “Evlerinizi ibadet mahalleri yapın” şeklinde yorumlamışlardır. Ayetteki namaz buyruğunun mahiyeti hakkında kaynaklarda kesin bilgiler bulunmamakla beraber, İsrâiloğulları’nın Hiz. Musa’nın gelmesinden önce de Hiz. İbrahim’e ve onu izleyenlere uyararak kılmakta oldukları namazın kastedilmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

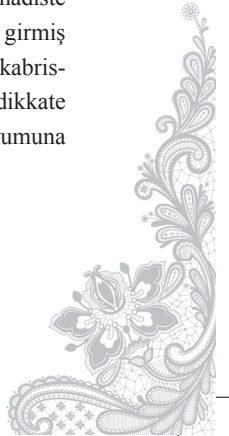
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

اجْعَلُوا مِنْ صَلَاتِكُمْ فِي بُيُوتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا

“Namazınızın bir kısmını evlerinizde kılınız da oraları kabirlere çevirmeyiniz.”

Buhâri, Salat 52, Teheccüd 37; Müslim, Müsâfirîn 208, 209.

Evde kılınması istenen namazlar, nafile olanlardır. Farz namazları camide kılmaya devam etmek tavsiye edilmiştir. Evlerde namaz kılmanın hikmetlerinden en önemlisi, hadiste bildirildiği üzere evleri mezarlık gibi cansız ve ölü hale getirmemektir. Kabirlere girmiş kimseler namaz kılmak ve Kur’an okumaktan muaf tutulmuştur. Bu sebeple onlar kabristanda ne namaz kılabilirler ne de Kur’an okuyabilirler. Müslümanlar bu durumu dikkate alarak evlerini kabristana benzetmemeli, orayı içinde yatıp uyunan birer otel duruma getirmemeli, evlerinde ibadet etmeli, namaz kılıp Kur’an okumalıdır.

Dini Bilgiler

AİLEDE NAMAZ EĞİTİMİ

Aile insanın dünyaya gözlerini açtığı anda kendini güvende bulduğu ilk sıcak mekân, yaşamsal davranışlarını öğrendiği ilk eğitim yuvasıdır. Bu sebeple aile kurmak isteyenlerin dikkatini yoğunlaştıracağı ilk önemli şey, eş seçimi ve bu seçimin belirleyeceği aile ortamıdır. İslam'da evliliğin gayesi, İslami değerlerle donanmış bir nesil yetiştirmek ve takvada öncü bir İslam şahsiyeti olabilmek, bu şahsiyeti inşa edebilmektir. (*Furkan, 25/74*) Öncü/önder olmak, bilgi sahibi olmak ve amel-i salih ile mümkündür. Bilgi öncelikle ilahi kaynaklı olmalıdır ki insanı, değerini ve izzetini ortaya çıkarabilecek bir donanımla buluştursun. Aile içinde fertler, toplumsal görevlerle birlikte bireysel sorumluluklar ve kulluk bilinci, dolayısıyla ibadet şuuruna da kazanırlar. İbadetlerin başında hiç şüphesiz ki namaz ibadeti gelmektedir.

Namaz kılan mümin Allah'ın, meleklerin, inananların ve bütün yaratılmışların hayır duasına vasıl olur. Allah'ın kula hayır duası, kılan namaz vesilesiyle kulu olumsuz karakter özelliklerinden temizleyip kurtarması demektir. Böylece aile içinde yegâne örnek olan anne-baba bazı olumsuzluklardan uzaklaşmış olur ve bu yönüyle de çocuklarına emsal teşkil ederler. Allah, Efendimizin (a.s) şahsında biz müslümanlara, dini vazifelerin en başı ve ibadetlerin sembolü olan namaz ibadetini ailemize emretmemizi ve onları ibadet eden abidler haline getirmemizi sağlayacak bir eğitim vermemizi istemektedir. (*Tahrim, 66/6; Taha, 20/132*) Ailesinin maddi ihtiyaçlarını temin ederek mutlu olmalarına gayret eden bir kimse, onları manen mutlu edecek şeyin namaz olduğunu düşünmeli, onlara namaz kılmayı tavsiye etmeli, namaz kılmayı bilmiyorlarsa, öğrenmelerini sağlamalıdır. Ayrıca kendisi de bu konuda onlara güzel örnek olmalıdır. Bu da ancak ilahi buyrukları bizzat yapmakla mümkündür. Çünkü çocuklar duyduklarını değil gördüklerini yaparlar. Bu noktada aile de namaz eğitimiyle ilgili şöyle bir sıra takip edilebilir.

Bilgilendirmek: Önce ayet ve hadislerden yola çıkarak onların gönüllerine namaz sevgisini, zihinlerine namaz bilgisini kazımak gerekir. **Bilinçlendirmek:** “niçin namaz kılarız?”, “kimin için namaz kılarız?” ve “nasıl namaz kılamalıyız?” gibi soruların cevaplarını onlara ikna edecek şekilde açıklamamız gerekir. **Önemsemek:** Aileler olarak okuldan, dershaneden, kurstan, spordan geri kalmamaları için nasıl çaba gösteriyorsak yüce yaratıcının huzuruna çıkmaları konusunda da aynı hassasiyeti göstermemiz gerekir. **Küçük Yaşta Onları Namaza Alıştırmak:** Çocukları çok erken yaşlarda namazla tanıştırmalı, yedi yaşına gelince namaz kılmalarını istemeli ve on yaşına geldiklerinde artık namaza hazır bir bünye haline gelmelerini sağlamalıyız. **Evde Cemaat Olmak:** Eşlerimizi, çocuklarımızı ve ev halkımızı en kıymetli cemaatimiz bilerek çocuklarımıza ibadetin sosyal yönünü de idrak ettirmeliyiz. **Camiye Cemaate Götürmek:** Kız ya da erkek, ne kadar küçük olurlarsa olsunlar çocuklar camiyle tanışmalı, yaşı uygunsa caminin nasıl bir ibadet mekânı olduğu, cami adabı, uyması gereken kurallar anlatılarak camiye alıştırmalıdır. **Kolaylaştırmak:** Soğuk mevsimlerde sıcak sularla abdest alabilecekleri imkânlar hazırlamalı, namaz kılacakları seccadeleri kendimiz sermeli, her çocuğun şahsi eşyası olacak en güzel seccadeler tahsis edilmelidir. Öncelikle farzlara ciddiyet göstermelerini istemeliyiz. Tedricen sünnet ve nafil alışkanlıklarını kazandırmalıyız. Yine gençlerimiz için sabahleyin boy abdesti alacak ortamları hazırlamalı, gerektiğinde boy abdesti almada utanacak bir şeyin olmadığını anlatılmalıdır. **Ödüllendirmek:** Dua ederek, iltifat ederek, okşayarak, sırtlarını sıvazlayarak, zaman zaman beklenmedik anlarda hediyeler alarak yaptığı eylemin kıymetini hissettirmeliyiz. **Nefret Ettirmemek:** Namaz kılmamakta direnen, tembellik gösteren çocuğumuza sabır ve sükûnetle ama tutarlı ve kesin bir biçimde namaz kılmaması gerektiğini vurgulamalıyız. Tüm bu eylemler bir dua olmakla beraber Hz. İbrahim'in duasıyla (İbrahim, 14/40) dua ederek evlatlarımızı her daim desteklemeliyiz.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَاضْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ
وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى

“Sen onların söylediklerine sabret. Güneşin doğmasından önce de batmasından önce de rabbini övgüyle tesbih et; yine gecenin bazı vakitlerinde ve gündüzün iki ucunda da tesbih et ki hoşnutluğa erişesin.”

Taha 20/130.

Bazı tefsirlerde, ayet ile beş vakit namazın kastedildiği ifade edilmiştir. Bu surenin indiği dönemde henüz beş vakit namazın farz kılınmadığı göz önünde bulundurulursa, burada asıl amacın müminleri Allah’ı tesbih etmeye çağırmak olduğu söylenebilir. Ayet ile hedeflenen müminlerin yüceler yücesi Allah’ın her türlü eksiklikten uzak bulunduğunu daima hatırlarında tutup, onları söz ve eylemleriyle bu inancı ortaya koymaya teşvik etmektedir. Bu tutum bireyi manevi doyuma ve iç huzura kavuşturur. (*Kur’an Yolu Tefsiri*)

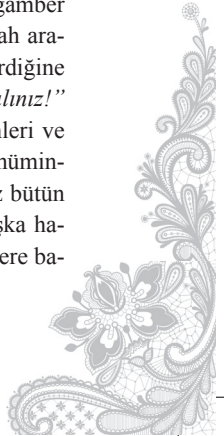
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: الْوِثْرُ لَيْسَ بِحَتْمٍ كَصَلَاتِكُمْ الْمَكْتُوبَةِ،
وَلَكِنْ سَنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَالَ: «إِنَّ اللَّهَ
وِثْرٌ يُحِبُّ الْوِثْرَ، فَأَوْتِرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ»

Hz. Ali (r.a): Vitir namazı, farz namazlar gibi kesin şekilde emredilmiş bir namaz değildir. Fakat Resûlullah (a.s) onu devamlı surette kılmış ve şöyle buyurmuştur: “Allah takdir; tek olanı sever. Ey Kur’an ehli! Siz de vitir namazını kılınız!”

Ebû Dâvûd, Vitir 1; Tirmizî, Vitir 2.

Vitir kelimesi “bir, tek, eşi ve benzeri olmayan” manasına gelmektedir. Peygamber Efendimiz “Allah takdir, tek olanı sever” buyurarak vitir namazı ile tek olan Allah arasındaki sayı bakımından ilgiye ve onun vitir kılanları sevdiğine ve onlara sevap verdiğine işaret ettikten sonra, müminlere hitaben “Ey Kur’an ehli! Siz de vitir namazını kılınız!” buyurmaktadır. Her ne kadar “Kur’an ehli” sözü, Kur’an’ı güzel okuyup öğretenleri ve onu ezberleyenleri hatıra getiriyorsa da, Kur’an-ı Kerim’i baş tacı edinen bütün müminlerin Kur’an ehli olduğunda şüphe yoktur. Şu halde Resûl-i Muhterem Efendimiz bütün müslümanların vitir kılmasını istemektedir. Vitir namazının önemini gösteren başka hadisler de vardır. İmam-ı Azam Ebû Hanife, “Vitir kılınız” emrine ve benzeri hadislerle bakarak, vitir namazının vacip olduğunu söylemiştir.

VİTİR NAMAZI

Vitir namazının kılınması gerektiğine dair âlimlerin ittifakı vardır. Zira bu konuda Peygamberimizin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: *“Ey Kur’an ehli! Vitir namazı kılın. Çünkü Allah tektir, teki sever.”* (Ebu Davud, Vitir 1) Vitir namazı Peygamberimize vacip idi. Bir hadis-i şerifte şöyle buyruluyor: *“Allah size bir namaz daha fazladan ilave etmiştir. Bu size kızıl develerden daha hayırlıdır. Bu namaz da vitirdir. Vitir namazını yatsı ile fecir doğuncaya kadar geçen zaman içinde kılın.”* (Ebu Davud, Vitir 1) Hanefî fukahasına göre buradaki kılın lafzı emirdir, vacip olmayı gerektirir. Başka bir hadiste ise şöyle buyrulmaktadır: *“Vitir haktır. Beş rekât ile vitir kılmak isteyen kılsın. Üç rekât kılmak isteyen kılsın. Tek rekât kılmak isteyen yine kılsın.”* (Ebu Davud, Vitir 3) Bu hadis-i şerifler Hanefî fukahasıncı vitir namazının vacip olduğuna delil teşkil eder.

Cumhur yani Hanefî fukahasının dışındaki mezhep âlimleri şu hadislerle vitir namazının sünnet olduğuna kanaat getirmişlerdir: *“Hz. Peygamber’e bir bedevi gelerek: ‘Benim üzerimde farz bir namaz var mıdır?’ diye sorduğunda Peygamberimiz ‘Beş vakit namaz’ cevabını vermiştir. Bedevi: ‘Benim üzerimde bundan başka bir borç var mıdır?’ sorusunu tekrarlayınca Hz. Peygamber: ‘Hayır, ancak nafîle kıalarsan bu müstesna’”* buyurmuştur. Ubade b. Sabit vitir namazının vacip olduğunu iddia eden birine karşı şöyle demiştir: *“Resûlullah’ın şöyle buyurduğunu duydum: ‘Beş vakit namazı Allah kullar üzerine gece ve gündüz farz kılmıştır.’”* (Ebu Davud, Salat 9) Vitir namazının sünnet olduğuna dair benzer rivayetler vardır.

Vitir namazını rekât sayısı üçtür. Hz. Âişe kendisine vitirde okunan zammı sureler hakkında soru sorulması üzerine, Peygamber Efendimizin (a.s) üç rekâtta hangi sureleri okuduğuna dair bilgi vermiştir. (İbn Mace, Salat 115) Buna göre kişi vitir namazına üç rekât olarak niyet eder, her rekâtta Fatiha ve zamm-ı sure okur.

Şafiilere göre ise vitir namazının en azı bir rekâttır. Çoğu on rekâttır. Bir rekâttan fazla kılanlar için en faziletli olan rekâtları selam ile ayırmaktır. Önce iki rekâta niyet edilir ve selam verilir. Sonra vitirden bir rekâta niyet edilip selam verilir. Vitir namazının vakti yatsıdan sonra bütün gecedir. Hz. Âişe şöyle nakletmektedir: *“Hz. Peygamber her gece vitir namazı kılmıştır. Bunun vakti gecenin evveli, ortası ve sonudur. Onun vitrinin sehre kadar vardığı olmuştur.”* (Ebu Davud, Vitir 8) Vitir günün son namazıdır. Böylece namaz ile gün tamamlanmış olur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ

“Bu sebeple akşam vaktine eriştiğinizde ve sabah kalktığınızda Allah’ı tesbih edin.”

Rum 30/17.

Bazı müfessirler bu ayette geçen “tesbih” kelimesiyle namaz kılmanın kastedildiği ve burada beş vakit namaza işaret bulunduğu kanaatindedirler. Diğer bazı müfessirlere göre ise burada maksat “tenzih”tir, yani Allah’ı yüceltmemiz, O’nu her türlü noksanlıktan uzak bilip kemal sıfatlarıyla ve övgülerle anmamız emredilmektedir. Birincisini de içine aldığından ikinci yorum daha kuvvetlidir. Zira burada söz konusu olan tenzih, merkezden dışa doğru üç daireden oluşur. Merkezde kalp ile tenzih bulunur ki bu, kuşkulardan arındırılmış bir iman demektir ve tenzihin özü de odur. İkinci dairede yüce Allah’ı güzel sözlerle anmak manasına gelen dil ile tenzih vardır. Üçüncü daire ise önceki iki şartı koruyarak ortaya konan salih amellerden meydana gelir. Bunlardan ikincisi birincinin, üçüncüsü de ikincinin semeresidir. Şöyle ki, kişi bir şeye inandığında bunu dili ile ifade eder, söylediğinin doğruluğunu da eylemleriyle ortaya koyar; dil kalbin tercümanı, davranışlar da dille söylenenlerin kanıtıdır (Râzî, XXI, 104).

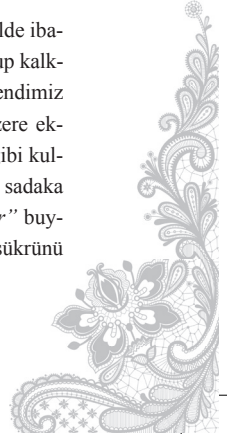
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ نَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزَى مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الصُّحَى

“Her birinizin her bir eklemi için günde bir sadaka vermesi gerekir. İşte bu sebeple her tesbih (Sübhânallah) bir sadaka, her hamd (Elhamdülillah) bir sadaka, her tehlil (lâ ilâhe illallah demek) bir sadaka, her tekbir bir sadaka, iyiliği tavsiye etmek sadaka, kötülükten sakındırmak sadakadır. Kuşluk vakti kılınan iki rekât namaz bunların yerini tutar.”

Müslim, Müsâfirin 84, Zekât 56.

Sağlık Cenab-ı Hakk’ın en büyük lütuflarından biridir. Çalışmak, çabalamak, gerektiği şekilde ibadet ve iyilik edebilmek sağlık içinde olmaya bağlıdır. Vücudun hareketi, eğilip doğrulması, oturup kalkması eklemlerin ve dolayısıyla kemiklerin hareketine bağlıdır. İşte bu sebeple Peygamber Efendimiz sağlık içinde yeni bir güne giren kimsenin, Allah Teâlâ’ya bu lütfundan dolayı şükretmek üzere eklemleri sayısınca sadaka vermesinin gerektiğini söylemektedir. Allah Teâlâ her zaman yaptığı gibi kullarına bu hususta da kolaylık göstermiş, zikir maksadıyla söylenen kelimelerden her birini bir sadaka saymıştır. Hadisimizin sonunda ise “Kuşluk vakti kılınan iki rekât namaz bunların yerini tutar” buyrulmaktadır. Demek oluyor ki iki rekât kuşluk namazı, sağlık ve âfiyet içinde sabahlayanların şükürünü ifa etmesini sağlayan önemli bir ibadettir.

KUŞLUK NAMAZI

Kuşluk, güneşin doğuşundan 45- 50 dk. geçtikten sonraki zaman ile öğlen namazına 40-45 dk. kala bir zaman dilimi, kuşluk namazı da bu vakitte kılınan nafile namazı ifade etmektedir. Kuşluk namazı “duha namazı”, “işrak namazı” olarak da adlandırılır. Kuşluk namazı müstehap bir namazdır. Efendimiz (a.s) sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar mescitten ayrılmaz, bu esnada sahabiyle sohbet eder, (*Müslim, Mesacid 286*) güneş yükselince duha namazı kılar. Namazı 4 rekât kılar dilerse uzatırdı. (*Müslim, Müsafirin 78*) Allah Resûlü ashabına duha namazı kılmalarını tavsiye etmiştir. (*Buhari, Teheccüd 33*) Efendimiz’den (a.s) gelen bazı rivayetler, duha namazının faziletiyle alakalı yol gösterici ve teşvik edici ifadeler içerir. Duha namazını düzenli olarak iki rekât kılan kişinin günahlarının denizköpüğü kadar da olsa bağışlanacağı, (*Tirmizi, Vitr 15*) vücuttaki bütün eklem için her gün bir sadaka verilmesi gerektiği ve iki rekatlık bir duha namazının bunun yerine geçeceğini (*Müslim, Müsafirin 84*) bu anlamda kayda değer hadislerdir. Ancak Efendimiz bu namazı farz gibi algılanmaması için zaman zaman kasıtlı olarak terk etmiştir. (*Tirmizi, Vitr 15*) Efendimiz (a.s)’ın bu namazı Mekke’nin fetihinde 8 rekât kılması, yolculuk dönüşünde Hz. Aişe’nin odasında şükür için kılması, bir sahabenin evinde talim için kıldırması (*Müslim, Müsafirin 76,80-83*) belli bir zamanda ve bir amaca binaen kılması, bazen kılıp bazen terk etmesinden yola çıkarak namazın hükmünü müstehap hale getirmiştir. Allah Resûlünün kıldığı ve tavsiye ettiği kuşluk namazı, günün öğlene dönen vaktinde Rabbimizle manevi rabıtımıza, şükür borcumuza bir vesile olarak görülmelidir. Az da olsa devamlılığı olan ibadetin Allah katında daha sevimli olduğunu bilerek sürekli hale getirmeye çabalamak, değilse fırsat buldukça kılmak modern hayatın negatif yüklerinden kulu arındırdığı gibi, zıkr-i daimi cümlesinden de sayılabilir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

“Rabbine hamd ederek şanınun yüceliğini dile getir ve O’ndan af dile; şüphesiz O, tövbeleri çok kabul edendir.”

Nasr 110/3.

Bu ayette ise daha önce müşrikler tarafından “sihirbaz, şair, kâhin, mecnûn” gibi yakışksız sıfatlarla nitelenerek her türlü hakarete mâruz bırakılan Hz. Peygamber’e, kendisini bu durumdan kurtaran Allah’a hamd ve şükretmesi buyurulmaktadır. Mekke’den hicret ederken Sevr mağarasında gizlendiğinde yanında sadece Hz. Ebû Bekir vardı; şimdi ise binlerce sahabe ile birlikte Mekke’yi fethetmiş, bu arada tarihin en büyük ve en yapıcı inkılâbını gerçekleştirmişti. İşte bu sebeple müminlerden yüce Allah’a hamd etmeleri, kendilerine nasip edilen zafer ve fetih nimetlerinin şükürünü yerine getirmeleri istenmektedir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ، فَلَا يَجْلِسُ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ

“Biriniz mescide girdiğinde, iki rekât namaz kılmadan oturmayın.”

Buhâri, Salat 60, Teheccüd 28; Müslim, Müsâfirin 69, 70.

“Tahiyetü’l-mescid”, mescidi yani camiyi selamlamak demektir. Camiler Allah’ın evleridir. Bir eve giren kimsenin önce ev sahibini selamlaması kadar tabii bir şey olamaz. Camiye giren kimse “tahiyetü’l-mescid” kılmak suretiyle Allah Teâlâ’yı bir nevi selamlamış, yani ona bağlılığını, saygısını ve kulluğunu sunmuş olur. Hanefiler tahiyetü’l-mescidin, namaz kılınması mekruh olan vakitlerde kılınmayacağını söylemişler, diğer mezheplerin âlimleri ise mekruh vakitler de bile kılınabileceğini belirtmişlerdir.

Dini Bilgiler

NASR SURESİ

Nasr Suresi Kur'an-ı Kerim'in yüz onuncu suresidir. İniş sırasına göre yüz on dördüncü suresidir. Medine döneminde nazil olmuştur. Tevbe Suresi'nden sonra indiği ve Kur'an'ın tam sure olarak inen son suresi olduğu söylenmiştir. Bu sureye vedalaşma manasına Tevdi' ismi de verilmiştir. Çünkü bu sure nazil olduğunda sahabeden bazıları Peygamberimizin ahirete irtihal edeceğine işaret olduğu sonucunu çıkarmışlar. Nitekim bu ayetler indikten seksen gün sonra Peygamberimiz vefat etmiştir.

Surede Hz. Peygamber'in (a.s) şahsında genel olarak müminlere hitap edilerek Allah Teâla kendilerine bir nimet ve yardım lütfettiğinde O'na hamd ve şükretmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Müminler Mekke döneminde fakir ve güçsüzdü. Müşriklerin kendilerine yaptıkları zulme karşılık verecek durumda değillerdi. İnsanlığı kurtuluşa çağıran Hz. Peygamber, çağrısına olumlu cevap alamadığı için üzülmüyor, hatta kendi kavmi tarafından din konularında yalan söylemekle suçlanıyordu (Hûd 11/12; En'âm 6/33-35). Fakat Medine döneminde müminler güçlenerek kendilerine haksızlık eden inkârcılara karşı savaşacak duruma geldiler ve fetihler başladı. Bu durum Arapların İslam'a girmesinde büyük etken oldu. Özellikle Mekke'nin fethinden sonra Arap kabileleri savaşmaksızın İslam'ın hâkimiyetini kabul etmiş ve akın akın İslam'a girmişlerdir. 2. ayet bunu ifade etmektedir. 3. ayette ise daha önce müşrikler tarafından "sihirbaz, şair, kâhin, mecnun" gibi yakışıksız sıfatlarla nitelenerek her türlü hakarete maruz bırakılan Hz. Peygamber'e, kendisini bu durumdan kurtaran Allah'a hamd ve şükretmesi emredilmektedir. Mekke'den hicret ederken Sevr mağarasında gizlendiğinde yanında sadece Hz. Ebû Bekir vardı; şimdi ise binlerce sahabe ile birlikte Mekke'yi fethetmiş, bu arada tarihin en büyük ve en yapıcı inkılâbını gerçekleştirmiştir. İşte bu sebeple müminlerden yüce Allah'a hamd etmeleri, kendilerine nasip edilen zafer ve fetih nimetlerinin şükürünü yerine getirmeleri istenmektedir. İsmet sıfatına sahip olduğu halde Peygamberimizden istiğfar etmesinin istenmesi, ya ümmeti için, onların adına af dilemesi veya günahattan uzak dursa bile kulun Rabbine tevazu göstermesi ve ondan af dilemesi anlamındadır. Surenin meali şöyledir: *"Allah'ın yardımı ve fetih (Mekke fethi) geldiğinde ve insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiğini gördüğünde, Rabbine hamd ederek tespihte bulun ve O'ndan bağışlama dile. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir."*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

“Ey iman edenler! Allah’ı çok çok anın.”

Ahzab 33/41.

Ayette öncelikle konusu ve şekli ile ilgili bir kayıt getirilmeksizin, “zikr”in çokça yapılması teşvik edilmiş, daha sonra, muhtemelen namazlar kastedilerek tenzih şeklindeki anmaya yönlendirme yapılmıştır. Allah’ı dil ve gönülle anmak, O’nu düşünmek ve bilincinde tutmak kulluğun vazgeçilmez enerjisini, hayat damarını teşkil etmektedir.

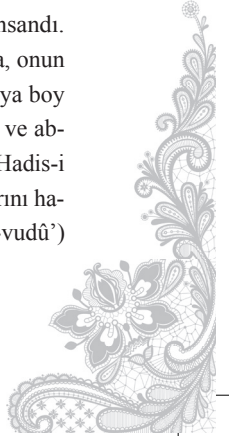
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِبِلَالٍ: «عِنْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ يَا بِلَالُ حَدِّثْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمَلْتَهُ فِي الْإِسْلَامِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ» قَالَ: مَا عَمَلْتُ عَمَلًا أَرْجَى عِنْدِي: أَنِّي لَمْ أَنْطَهَّرْ طَهُورًا، فِي سَاعَةِ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ، إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطُّهُورِ مَا كُتِبَ لِي أَنْ أُصَلِّيَ

Resûlullah (a.s) Bilâl’e: “Bilâl! Müslüman olduktan sonra yaptığın ibadetler arasında en fazla sevap beklediğin hangisidir? Çünkü ben cennette, senin ayakkabılarının tıkırtısını önümde duydum” diye sordu. Bilâl de: “Gece veya gündüz abdest aldıktan sonra bu abdestle kılabilirdiğim kadar namaz kılarım. En fazla sevap beklediğim ibadet budur” dedi.

Buhâri, Teheccüd 17, Tevhîd 47; Müslim, Fezâilü’s-sahâbe 108.

Bilâl-i Habeşî (r.a) İslam uğrunda büyük sıkıntılara katlanan faziletli bir insandı. Resûl-i Kibriyâ Efendimizin etrafında pervane olan, onun buyurduklarını yapmaya, onun istediği gibi yaşamaya gayret eden samimi müslümanlardan biriydi. Her abdest veya boy abdesti aldığı anda en az iki rekât namaz kılmak suretiyle, kendisine İslam nimetini ve abdest alma devletini lütfeden Cenab-ı Hakk’a şükrederdi. Peygamber Efendimiz bu Hadis-i Şerifiyle, Bilâl-i Habeşî’yi cennetle müjdelemekte, ona ahirette de beraber olacaklarını haber vermektedir. Bilâl-i Habeşî’nin hatırası olan bu namaz “abdest şükürü” (şükürü’l-vudû’) diye anılmaktadır.

Dini Bilgiler

ALLAH'I ZİKRETMEK

Zikir kavramı, "Allah'ı anmak, daima O'nun gözetiminde olduğunun idrakinde olup Allah'ı hatırdan tutmak suretiyle gafletten kurtulmak" manasına gelmektedir. Zikir, dil ve kalp ile yapıldığı gibi bedenle de yapılır. Dilin zikir halinde olması Allah'ı güzel isimleri ile anmak, O'na hamdetmek, tesbih ve tehlilde bulunmak, Kur'an okumak ve dua etmek şeklinde tezahür eder. Allah'ı tesbih (*Sübhânallah*), tahmîd (*Elhamdülillah*), tekbir (*Allahuekber*), tehlîl (*La ilahe illallah*) (*Müslim, Zikr 37; Tirmizî, Deavât 58*) zikir lafızlarının en veciz ve kıymetli olanlarıdır.

Zikrin hayatımızda anlam kazanabilmesi, dilin zikrinin yanı sıra Allah'ın emir ve yasaklarına riayet etmekle gerçekleşir. Zira Efendimiz (a.s) "*Allah'a itaat eden Allah'ı zikretmiş olur.*" (*Beyhakî, Şuabu'l-îmân I, 452*) buyurmaktadır. Allah'ı tüm eksikliklerden münezzehtutman manasına gelen tesbih de Allah'a itaatle anlam bulmaktadır. Kur'an ve sünnete uygun bir hayat sürmek, zikrin yaşam pratiklerine dâhil olması demektir. Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ı tesbih etmektedir. (*Hadîd, 57/1; Haşr, 59/1; Cum'a, 62/1*) Tüm kâinatın eşlik ettiği bir zikre, akıl ile şerefli kılınmış bir varlık olan insanın katılmaması Yüce Allah'a nankörlük etmektir. Zira Allah Teâlâ, "*Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.*" (*Bakara, 2/152*) buyurmaktadır. Müminler, ayaktaiken, otururken, yanları üzerine yatarken Rablerini anarlar. (*Âl-i İmrân, 3/190-191*) Rabbine teslim olmuş insan, yalvararak, korkarak, sesini yükseltmeden sabah akşam Allah'ı zikretmek suretiyle gafillerden olmamaya özen gösterir. (*A'râf, 7/205; Tâhâ, 20/130; Mü'min, 40/55*) Kişi, kâinat karşısındaki hayretini yitirdiği an her şey sıradanlaşır. Mümin idraki, her daim tefekkürle, zikirle Allah'ı anarak hayretini diri tutmak için çaba sarf eder. Bu şekilde yapılan zikir ise kalbin zikri haline gelir. Kalbin itmi'nanı da ancak Allah'ı zikretmekle sağlanır. (*Ra'd, 13/28*)

Allah Resûlü (a.s), Allah'ı zikrederken veciz ve mana bakımından kapsamlı lafızları seçer ve bunlarla Rabbine tesbihte bulunurdu. Ashabına pek çok defa dilde hafif, pahada ağır zikirleri talim etmiştir. (*Muvatta', Hac 81; İbn Mâce, Edeb 54*) "*Sübhânallahî ve bi-hamdihî, sübhânallahî'l-azîm*" tesbihinin "*söylenmesi kolay, mizanda ağır, Rahman'ın sevdiği sözler*" arasında yer aldığını müjdelemiştir. (*Buharî, Eymân ve Nuzûr 19*)

Hz. Peygamber hayatının her anında "*Allah'ı sürekli zikrederdi*" (*Müslim, Hayız 117*) Günlük hayatta her anı zikirle değerlendirirken, elbisesini giyerken, devesine binerken, yemek yerken, uyuyacağı vakit, uyandığı vakit, evden dışarı çıkarken hayatın sadece dünya hayatından ibaret olmadığını göstermiştir. Bunu bize hatırlatırken, günlük işlerin içinde de olsa varoluş ve varlık üzerine düşünmek, ötelere akletmek, asıl yurdumuzla bağlantılı halde dünya hayatını yaşamak gerektiğini göstermiştir. Böylece. O'nu zikredip hatırlayan emirlerine aykırı davranmaz. Hayasızlıktan, münkerden ve masiyetten kendisini alıkoyar. Çünkü ancak Allah'ı hatırlayan, O'nun gözetimi altında olduğunun şuuruna varan kimse günahlardan uzak durur.

*Her zerre tespih eder
İnsan daim zikreder
Allah'tan gayrı nider
Der Allah Allah Allah*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ
نُذِرُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ
شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

“Eğer siz (Uhud’da) bir yara aldıysanız bilin ki o topluluk da benzeri bir yara almıştır. Biz bu savaş günlerini bazen galibiyet bazen de mağlubiyet şeklinde insanlar arasında döndürüp duruyoruz. Allah inananlarla inanmayanları ortaya koymak ve içinizden şehitler çıkarmak için böyle yapar. Yoksa Allah, zalimleri sevmez.”

Al-i İmran 3/140.

Genel olarak müfessirler bu ayette Uhud Savaşı ile Bedir Savaşı’nın mukayyesinin yapıldığı kanaatinde idirler. Müşriklerin daha önce Bedir Savaşı’ndaki kayıpları müslümanların Uhud Savaşı’ndaki kayıplarından az değildi. Ayet buna işaret etmektedir. Bazı müfessirlere göre sözlükte “yara” anlamında kullanılan “karh” kelimesi, ayette mecaz olarak “yenilgi” anlamında kullanılmıştır. Eğer siz Uhud’da yenilgiye uğradıysanız hemen üzüntüye kapılıp cesaretinizi yitirmemeli ve zaaf göstermemelisiniz. Bilmelisiniz ki düşmanlarınız da Bedir’de benzeri bir yenilgiye uğramışlardı. Fakat onlar yenildikleri için zaaf göstermemişler, cesaretlerini yitirmemişler, bilâkis onlar sizinle savaşmak için azimli ve kararlı bir biçimde hazırlıklarını tamamlamış ve Uhud Savaşı’na gelmişler, sonuçta kararlılıklarının karşılığını da almışlardır. Bu, Allah’ın bir kanunudur.

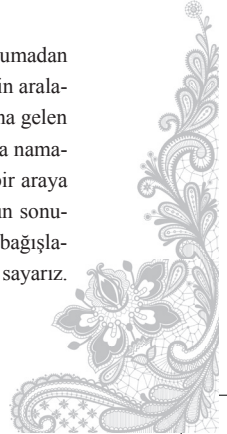
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ
الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا

“Üzerine güneş doğan en hayırlı gün cuma günüdür. Âdem o gün yaratıldı, o gün cennete konuldu ve yine o gün cennetten çıkarıldı.”

Müslim, Cum’a 17, 18.

Hadis-i Şerifte, üzerine güneş doğan gün ifadesiyle, bütün günler kastedilmekte ve cumadan daha hayırlı bir günün bulunmadığı anlatılmaktadır. Esasen günler birbirinin aynı olduğu için aralarında bir fark bulunmamakla beraber, günleri birbirinden farklı kılan şey, o günlerde meydana gelen olaylardır. Cuma gününü değerli yapan da ibadetler içinde en büyük öneme sahip olan cuma namazının o gün kılınmasıdır. Zira cuma günü müslümanlar, cuma namazı kılmak maksadıyla bir araya gelir, beraberce ibadet edip Allah’a kulluklarını arz eder, dua ve niyazda bulunurlar. Bunun sonucunda, içlerindeki iyi insanlar sayesinde bir kısmının duası kabul edilir, bir kısmının günahı bağışlanır. İşte bundan dolayı, Ramazanı ayların sultanı saydığımız gibi, cumayı da günlerin sultanı sayarız.

CUMA GÜNÜNÜN ÖNEMİ

Ebu Hüreyre'den (r.a) rivayet edilen bir hadis-i şerifte Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: Güneşin üzerine doğduğu en hayırlı gün, Cuma günüdür. *“Âdem o gün yaratıldı. O gün cennete konuldu. O gün cennetten çıkarıldı. Kıyamet de o gün kopacaktır.”* (Müslim, Cum'a, 18) Cuma günü müminlerin bir araya gelmesine, bir cami çatısı altında toplanmasına, birlikte dua etmesine ve bilgilenmesine vesile olan bir gündür. İslam medeniyetinin temelini oluşturan ilim ve irfan, müslümanın hayatını aydınlatan Peygamberin emir ve tavsiyelerinin önemli bir kısmı Cuma hutbelerinde dile getirilmiştir. Allah Resûlü Cuma günü hakkında şöyle buyurmaktadır: *“Bizler en sonra gelenleriz ancak kıyamet günü en başa geçecek olanlarız. Ancak her ümmete bizden önce kitap verildi; bize de onlardan sonra kitap verildi. Şu cuma günüdür ki, onlar bu ibadet gününde ihtilaf ettiler. Artık yarın Yahudilerin, yarından sonra da Hıristiyanların ibadet günüdür. Her yedi günde bir gün, her Müslümanın bedenini yıkaması gerekir.”* (Buhari, Enbiya 52)

Cuma namazına ihtimam göstermek büyük faziletlere sebep olur. Ebu Hüreyre Peygamberimizin şöyle buyurduğunu nakletmektedir: *“Bir kimse Cuma günü boy abdesti alır da ilk saatte camiye giderse bir deve, ikinci saatte giderse bir inek, üçüncü saatte giderse boynuzlu koç, dördüncü saatte giderse bir tavuk, beşinci saatte giderse bir yumurta tasadduk etmiş gibi olur. İmam minbere çıktığı zaman melekler hazır olur ve hutbeyi dinlerler.”* (Riyazü's-Salihin, II/443)

Cuma namazı farz-ı aynıdır. İnkârı küfürdür. Zira farziyeti kesin delille sabittir. Cuma namazı bütün namazların en faziletlisi, Cuma günü de günlerin en üstünüdür. Bugün müminlerin buluşmasına vesile olduğundan bir nevi bayram mahiyetinde idrak edilir. Bu nedenledir ki, sadece Cuma günü oruç tutmak uygun görülmemiş, Cuma günü sefere çıkmak tavsiye edilmemiştir. Peygamberimiz (a.s) Cuma günü yıkanmayı, güzel kokular sürmeyi tavsiye etmiştir. (Müslim, Cum'a 7) Peygamberimizin hadis-i şeriflerinde işaret buyrulan müstecab saat bu gündedir. Bu konuda Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *“Cuma gününde bir saat vardır. Her kim bu saatte namaz kılar dileğini Allah'tan isterse Allah mutlaka istediğini verecektir.”* (Müslim, Cum'a 13) Başka bir hadiste ise: *“Her kim önemsemediğinden dolayı Cuma namazını üç defa terk ederse kalbi mühürlenir.”* (İbn Mace, İkamet 93) Bugünün hayır ve bereketinden istifade etmek müminin görevidir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا
نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ

“Kitaba sınımsı sarılıp namazı dosdoğru kılanlar var ya, işte biz böyle iyiliğe çalışanların ecrini asla zayı etmeyiz.”

Araf 7/170.

İbn Âşûr, ayette namaz ibadetinin öneminden bahsedildiğini, namazın ise müslümanlığa mahsus bir ibadet olduğunu ifade eder. Ayrıca ayette, kutsal kitaplarındaki bilgiler uyarınca Hz. İsa'yı tanımakla birlikte, tahrife uğradığı için Hıristiyanlığı kabul etmeyen, Hz. Muhammed gelince de onun peygamberliğine inanan yahudi asıllı kimselerin kastedildiğini veya bu ayetin sadece müslümanlar hakkında inmiş olabileceğini düşünmektedir (IX, 164).

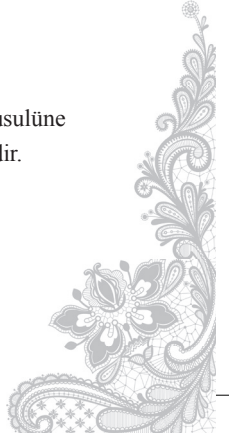
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ، فَاسْتَمَعَ
وَأَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ، وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ،
وَمَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَغَا

“Bir kimse güzelce abdest alarak cuma namazına gelir, hutbeyi ses çıkarmadan dinlerse, iki cuma arasındaki ve fazla olarak üç günlük daha günahları bağışlanır. Kim hutbe okunurken çakıl taşlarıyla oynarsa, boş ve manasız bir iş yapmış olur.”

Müslim, Cum'a 27.

Peygamber Efendimiz cuma namazının önemine işaret etmekte, bu namazı usulüne uygun olarak kılan kimsenin on günlük günahının bağışlanacağını müjdelemektedir.

CUMA ADABI

Camide bulunmanın ve cami cemaati olmanın bazı kuralları ve adabı vardır. Mümin, gönül dünyasını durulaştırmak için camiye giderken Allah Teâlâ'nın “*Ey Âdemoğulları! Her mescide gidişinizde güzel ve temiz elbiselerinizi giyinin ...*” (Araf, 7/31) ayeti gereğince beden temizliğine dikkat etmelidir. Kılık kıyafetinin hem temiz hem de namazın şartlarından olan setri avrete uygun olmasına özen göstermeli, nahoş kokan yiyecekler yiyip camiye gelmenin sünnete aykırı olduğunu bilmelidir. (Buhârî, İ'tisâm 24) Güzel kollar sürünmeli, hiçbir kimseye rahatsızlık vermeden, onların huşu içinde namaz kılmalarını engelleyen hal ve davranışlardan kaçınmalıdır. Kulluk görevini ifa ederken kul hakkına girmemeye özen göstermelidir. Efendimiz (a.s) “*Dikkat edin! Hepiniz Rabbinize münâcât ediyorsunuz. Birbirinizi rahatsız etmeyin!...*” (Ebû Dâvûd, Tatavvu' 25) derken bize caminin de bir mahrem alan olduğunu, her kişinin bu alanı ihlalinin kulluk vazifesine engel olacağı gibi kardeşlik hukukunu da zedeleyeceğini göstermektedir.

Cuma ibadetinin biri bedeni, diğeri de ruhi olmak üzere iki şartı vardır. Bedeni hazırlık; sünnetlerine ve edeplerine uygun şekilde güzelce abdest almak, mümkünse boy abdesti almak ruhi hazırlık ise cuma hutbesi okunurken, hiçbir şeyle ilgilenmeden ve kimseyle konuşmadan hutbeyi dinlemektir. Zira hutbe okunurken konuşulan her gereksiz söz, yapılan her manasız iş bu önemli ibadetin sevabını kaybetmeye yol açar. Bu basit görünen meşgaleler insanın hem bedeni hem de ruhuyla kendini ibadete vermesine engel olduğundan, hutbe dinlerken başka bir şeyle oyalanmamak tavsiye edilmektedir. Bu hutbe dinlemenin adabıdır. Hutbe okunurken huşu içinde hatibi dinlemek dini bir gerekliliktir. Yanındakiyle konuşmak, başka şeylerle ilgilenmek, cep telefonuyla meşgul olmak hutbenin özünden uzaklaşmaya, mesajını kaçırmaya ve sevabından mahrum kalmaya sebebiyet verecektir. Peygamberimiz (a.s), bir müminin hutbe esnasında göstermesi gereken dikkati şöyle ifade eder: “*Cuma günü imam hutbe okurken konuşan arkadaşına: ‘Sus!’ desen bile hatalı bir iş yapmış olursun.*” (Buhârî, Cum'a 36) Hadislerde zikredilen cami ve Cuma adabına dönük tüm uygulamalar aslında toplumsal hayatta Müslüman ahlakının, adabının, kişiliğinin nasıl olması gerektiğini de bizlere öğretmiş olmaktadır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığında Allah’ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz, bu sizin için çok hayırlıdır.”

Cuma 62/9.

Müslümanların cuma günü yaptıkları haftalık toplu ibadetin önemi üzerinde durulmakta ve Resûlullah döneminde yaşanan bir olay ışığında ibadet ciddiyeti ve mabet adabıyla ilgili bir uyarı yapılmaktadır. İslam’dan önce “arûbe” diye anılan bu günün cuma adını almasının sebebi hakkında değişik izahlar bulunmakla beraber, bunların ortak noktası toplantı günü olması özelliğidir. Ayette yer alan buyruk gereğince cuma namazı ile yükümlü olanların cuma namazı için çağrı yapıldığında her işi bırakıp hemen toplu ibadet mahal-line yönelmeleri gerekir.

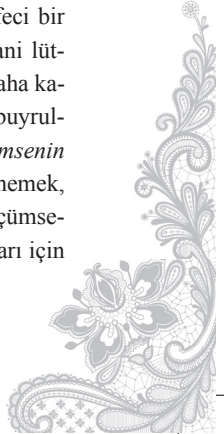
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيَخْتَمَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ

“Bazı kimseler cuma namazlarını terk etmekten ya vazgeçerler veya Allah Teâlâ onların kalplerini mühürler de gafillerden olurlar.”

Müslim, Cum’a 40.

Cuma namazının değerini anlamayan, bu namazın kendilerine verilmiş bir lütuf olduğunu kavramayan kimseler, Resûl-i Ekrem Efendimizin belirttiğine göre, kusurlarının farkına varıp cuma namazına başlama imkânına sahiptirler. Cuma namazını ihmal ederek kendilerine yazık eden bu kimseler şayet hatalarından geri dönmezlerse, onları feci bir akıbet beklemektedir. O da kalplerini Allah Teâlâ’nın büsbütün mühürlemesi, yani lütfunu ve keremini onlardan büsbütün kesmesi, bunun sonucunda ilahi hidayeti bir daha kabul edemeyecek manevi bir çöküntüye düşmeleridir. Bir Hadis-i Şerifte de şöyle buyrulmaktadır: **“Cuma namazlarını önemsemeyerek üç hafta cuma namazı kılmayan kimsenin kalbini Allah Teâlâ mühürler”** (Ebû Dâvûd, Salat 204). Cuma namazını önemsememek, hiçbir özrü, mazereti olmadan bu namazı kılmamak demektir. Cuma namazını küçümse-diği veya inkâr ettiği için kılmayanlara gelince, onlar zaten dinden çıkmış olacakları için konumuzun dışında kalmaktadırlar.

CUMA NAMAZININ KIYMETİ

Cuma günü ibadeti ihmal etmemek için bazı şeylerin yapılması sakıncalıdır. İmam minbere çıkıp iç ezanın okunmasından itibaren namaz kılınıncaya kadar alışveriş ve benzeri bir dünya işiyle meşgul olmak Hanefilere göre tahrimen mekruh, çoğunluğu oluşturan diğer fukahaya göre ise haramdır. Hanefî ve Şâfiîlere göre bu zaman zarfında yapılan alışverişin dini hükmü böyle olmakla birlikte akit hukuken geçerlidir. Mâlikî ve Hanbelîler ise akdin geçerli olmadığı görüşündedirler. Cuma günü namaz vakti girdikten sonra namazı kılmadan yolculuğa çıkmak Hanefilere göre mekruh, Mâlikîlere göre haramdır. Vakit girmeden önce çıkmak ise câizdir. Şâfiîlerle Hanbelîler, ister vakit girsin ister girmesin, cuma namazını kılmadan yolculuğa çıkmanın haram olduğunu kabul etmişlerdir. Ancak sabah fecirden önce yolculuğa çıkmak caiz olduğu gibi yolda kılma imkânının bulunması veya hac yolculuğu gibi dini bir gerekliliğin bulunması halinde de yolculuğa çıkılabilir.

Cuma birçok İslam ülkesinde halen tatil günüdür. Türkiye’de de 1935 yılına kadar hafta tatili cuma günü iken bu tarihte pazara alınmıştır. Cuma günü iş ve ticaretle meşguliyetin haram olduğu vakitten sonra camiden çıkıp işiyle gücüyle meşgul olmak mubahtır (Cum’a 62/10). Ancak cuma gününün özellikleri göz önüne alındığında bu günde rahatça ibadet etmek için yeterli süre sağlanmalıdır. Alalecele iş, dinlenme ve yemek vakitlerini bu kısa zamana sıkıştırmak Cuma namazı kılanlar için bir zorluk teşkil etmektedir. Nitekim Yahudilerle Hıristiyanlar cumartesi ve pazarı tatil günü olarak seçmişlerdir ve bu günlerde rahatça haftalık dini vecibelerini yerine getirmektedirler.

Her mümin hadis-i şeriflerde vaat edilen sevaba nail olmak gayesiyle Cuma namazını idrak etmeye gayret eder. Bu konuda teşvik edici hadis-i şerifler çoktur. Bunlardan biri de Selman (r.a)’ın rivayet ettiği şu hadistir. Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *“Bir kimse Cuma günü gusleder, iyice temizlenir, yağlanır, güzel kokular sürünür veya evinde olan kokuları kullanır da camiye gider ve iki kimse arasını ayırmadan kendisi için mukadder olan namazları kılarsa ve sonra da imam hutbe okuduğu zaman sükût ederse, o Cuma ile diğer Cuma arasındaki günahları mağfîret olur.”* (Riyazü’s-Salihin, II/443) Cuma bir araya gelmemize vesile olduğu gibi arınmamıza da vesiledir. Cami gölgesinde kurulmuş dostluklar maneviyatımızı güçlendirir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

“Allah ve melekler peygambere salat ediyorlar; ey iman edenler, siz de ona salat ve selam okuyun.”

Ahzab 33/56.

Dini bir terim olarak, “salat” iki anlam ifade etmektedir: 1. Genel olarak dua. Çünkü dua, kulun özünü ve gönlünü Allah’a yöneltmesidir. 2. Özel olarak namaz ibadeti. Çünkü bu ibadet, kendini Allah’a vermenin, O’nun huzuruna sunmanın en güzel aracıdır, en uygun şeklidir. Müminlerin Hz. Peygamber’e salati, ona dua etmeleri, onu övgü ve hayırla anmalarıdır. Kendisine, “Selamın nasıl verileceğini bildik, sana salat nasıl olacak?” diye sorulduğunda, Resûlullah namazların oturusharında okuduğumuz “salavât-ı şerife”yi öğretmiş, “Bana böyle salat edersiniz” demiştir (Buhâri, “Tefsîr”,33/10). Sahih kaynaklarda meleklerin salati da dua, övgü ve tebrik olarak açıklanmıştır (Buhâri, “Tefsîr” 33/10). Allah’ın bir kuluna salati şüphe yok ki büyük bir iltifat, şeref, lütuf ve rahmettir. Ancak bunun mahiyet ve keyfiyetini bilmek mümkün değildir. Kaynaklarda bu açıdan salat, “rahmet ve övgü” şeklinde tanımlanmıştır.

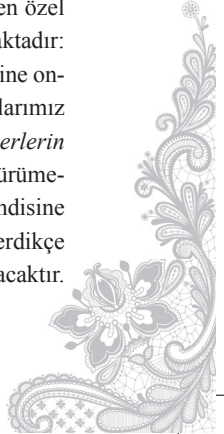
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ
فِيهِ، فَإِنَّ صَلَاتِكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ

“Günlerinizin en faziletlisi cuma günüdür. Bu sebeple o gün bana çokça salatü selam getiriniz; zira sizin salatü selamlarınız bana sunulur.”

Ebû Dâvûd, Salat 201, Vitr 26.

Getirdiğimiz salatü selamlar, Efendimize sunduğumuz birer hediyedir. Özel günlerde sunulan hediyeler daha bir anlam kazanır. Cuma günleri diğer zaman dilimlerine göre en özel zamanlardır. Hadisimizin başka rivayetlerinde burada bulunmayan şu ilave yer almaktadır: Resûlullah (a.s)’ın Ashabı Kirama: “Salatü selamlarınız bana sunulur” buyurması üzerine onlar: “Ya Resûlullah! Vefat ettiğin ve senden hiçbir eser kalmadığı zaman salatü selamlarınız sana nasıl sunulur?” diye sordular. Bunun üzerine Efendimiz: “Allah Teâlâ peygamberlerin bedenlerini çürütmeyi toprağa haram kıldı” buyurdu. Peygamberlerin vücutlarının çürümesi şüphesiz bir mucizedir. Resûl-i Ekrem Efendimizin belirttiğine göre, ümmeti kendisine “Allâhümme salli alâ Muhammed’in ve alâ âli Muhammed” diye salatü selam gönderdikçe Allah Teâlâ ona ruhunu iade edecek ve böylece kendisine gönderilen salatü selamı alacaktır.

Dini Bilgiler

ALLAH RESÛLÜYLE SOHBET

Allah Resûlü (a.s)'a dua ve tazimde bulunma anlamındaki salat u selam ter-kibi, aynı zamanda O'na duyulan sevgi ve muhabbetin ifadesidir. "aleyhi's-salatu ve's-selam veya sallellâhu aleyhi ve sellem" şeklinde genel bir motife bürünmüş olan salavat, müminlerin Allah Resûlü (a.s)'a dua etmesi, O'nu sevmesi, tebrik etmesi, O'nun için rahmet, bereket ve merhamet dilemesi anlamlarına gelmekte-dir. Peygamber Efendimiz (a.s) ile muhabbet, O'nunla sohbet etmek anlamına da gelen salavat, Kur'an'da belirtildiği şekliyle her müslümanın yerine getirmesi ge-reken bir emirdir. "*Şüphesiz ki Allah ve melekleri peygambere salavat getirirler. Ey iman edenler! Siz de onun için (tam bir teslimiyetle) salat ve selam getirin.*" (Ahzab, 33/56) Allah'ın peygamberine salat getirmesi onu övme, arındırma, des-tekleme, rahmet ve mağfîret etme; meleklerin salat getirmesi dua etme ve istiğfar dileme manasındadır. Müminlerin salat getirmesi ise Allah'ın rahmetine ve Resû-lullah (a.s)'ın sevgisine vesile olacak mahiyette, salavatı getiren kişi lehine olan bir dua, ta'zim, rahmet, bereket, merhamet dileme manasındadır. Bu ayet Hz. Pey-gamber'e salat ve selam getirmenin farz hükmünde olduğunu göstermektedir. Ha-nefi âlimler "ömründe bir kere olsun" şeklinde kayıtlandırarak kişinin ömründe bir defa salavat getirmesiyle bu farzı yerine getireceğini belirtmiştir.

Allah Resûlü (a.s)'a salat ve selam onun yakınlığına ve sevgisine nail olmak demektir. Zira Efendimiz (a.s) şöyle buyurmuştur: "*Kıyamet günü insanların bana en yakın olanı, bana en çok salavat getirendir.*" (Tirmizî, Vitr 21) Hz. Peygam-ber kendisine nasıl salavat getirileceği hususunda "*Bana salat getirin, dua etmeye gayret gösterin ve 'Allahumme salli alâ Muhammed ve alâ âli Muhammed' deyin.*" (Nesâî, Sehiv 52) buyurmak suretiyle ahabına rehberlik etmiştir.

Salavat, Efendimiz (a.s)'a dua olduğu gibi Rabbimizin de rızasına götüren bir yoldur. Nitekim Allah Resûlü (a.s)'ı anmak, O'nu müminlere rehber tayin eden Al-lah'a da şükretmek manasını zımnen ifade eder. Ayrıca getirilen salavatın melekler tarafından Hz. Peygamber (a.s)'a ulaştırılacağı haberi, O'na duyulan muhabbeti kat-layarak arttıracak bir müjde olarak bizlere ulaşmıştır. Allah Resûlü (a.s)'a getirilen salavat sadece dilde okunan kelimelerden ibaret olmamalıdır. Rahmete vesile olup O'nun yakınlığına nail kılacak olan salavat elbette ki pratik yaşantıya da aksettir-ilecek olan sünnet-i seniyye ile mümkün olabilecektir. Şeyh Galib'in dediği gibi;

*Hutben okunur minberi iklimi bekada
Hükmün tutulur mahkeme-i ruz-i cezada
Gülbang-i kudümün çekilir arş-ı Hüda'da
Esmâ-i Şerifin anılır arz-u semada
Sen Ahmed-i Mahmud-u Muhammed'sin Efendim
Hak'tan bize Sultan-ı müeyyedsin Efendim*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Müminler arasında ahlaksızlığın yaygınlaşmasını isteyenlere dünyada ve ahirette can yakıcı bir ceza vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”

Nur 24/19.

Ayette söz konusu edilen “*ahlaksızlığın yaygınlaşması*” ifadesi, hem fiilen ahlaka aykırı davranışları hem de bunların dedikodusunun, sohbetinin yapılmasını, tabii bir olaymış gibi kinamadan konuşulmasını kapsamaktadır. Toplumda birçok kötülük vardır ki zamanında ve yeterli tepki gösterilmemesi sebebiyle yayılmakta ve yerleşmektedir. Erdemli bir toplulukta ancak erdeme uygun davranışlar açıkça ve takdir edilerek konuşulur, sohbet konusu olur. Çirkin ve kötü olaylar hoş görülmez ve dillendirilmez, yalnızca gerektiği kadar dile getirilir ve erdem ölçülerine göre değerlendirilir, mahkûm edilir, ıslah çareleri üzerinde durulur. Topluluk içinde erdemsizliğin yaygın hale gelmesi öncelikle yasaklar ve cezalarla değil, toplumun erdem ve erdemsizlik karşısında takındığı ahlaki tavırla engellenebilir. Ayet, ahlaksızlığın yaygınlaşmasını isteyenleri ahiret azabı ile tehdit etmektedir.

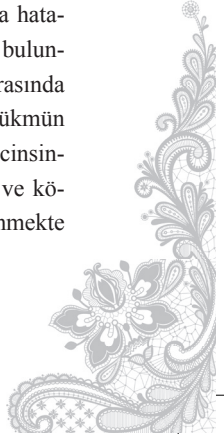
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Kim bir Müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, Allah Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter.”

Buhâri, Mezâlim 3; Müslim, Birr 58.

Bir Müslümanın ayıbını ve kusurunu örtmek, ihtiyaç içinde ise bedenini örtmek, yani onu giydirmek, Allah katında büyük sevaplardandır. Müslümanın bir suçunu veya hatasını örtbas etmek, ona usulüne uygun tarzda, mümkün olduğunca gizlice nasihatte bulunmaya, kendisini ikaz etmeye mâni değildir. Zaten bu hüküm açıktan ve herkesin arasında suç işlemeyenlerle âlakalıdır. Günahı ve suçu alenî yapanlar, fasık ve facirler bu hükmün dışında kalır. Çünkü böylelerin suçunu ve günahını söylemek, haram olan gıybet cinsinden sayılmaz. Böylelerinin suçunu örtbas etmek, onları daha çok cesaretlendirir ve kötülüklerini artırmaya sebep olur. Bu hükümler, olup bitmiş bir suçla ilgilidir. İşlenmekte olan bir suçı gören kimsenin, eğer gücü yetiyorsa ona engel olması vaciptir.

SIR SAKLAMAK

Hız. ÂiŖe validemiz anlatıyor: Ezvac-ı tahirat Peygamberimizin yanında iken Hız. Fatıma tıpkı Peygamberimizin yürüyüşüne benzer bir yürüyüşle çıkageldi. Resûl-i Ekrem (a.s) onu karşıladı ve: “*Hoş geldin kızım*” dedi ve sağına oturttu. Sonra gizlice ona bir şey söyledi, Fatıma hüngür hüngür ağladı. Allah Resûlü Hız. Fatıma’nın çok üzüldüğünü görünce ikinci defa gizli olarak Hız. Fatıma’ya yine bir şeyler söyledi. Bu defa Hız. Fatıma güldü. Bunun üzerine Hız. Fatıma’ya: “Resûlullah kadınlar içinde sana sır söylemekle seni mümtaz kıldığı halde ağladın” dedim ve Efendimiz kalkınca: “Resûlullah sana ne söyledi?” dedim. Hız. Fatıma: “Resûlullah’ın sırrını ifşa edecek değilim” dedi.

Resûlullah vefat edince: “Analık hakkı için Peygamberin söylediği sözü bana söylemeni ısrarla istiyorum” dedim. Hız. Fatıma: “Şimdi olur” dedi ve şöyle devam etti:

“Gizli söylediği ilk sözünde: “*Her sene Cibril benimle Kur’an’ı bir defa mukabele ederdi. Bu defa iki kere mukabele etti. Bundan ecelimin yaklaşmış olduğunu anlıyorum. Allah’tan kork ve sabret. Ben senin için iyi bir selefim*” buyurdu. Bunun üzerine ben gördüğün gibi ağladım. Feryadımı görünce ikinci defa olarak:

“*Ya Fatıma, mümin kardeşlerin büyüğü ve bu ümmet kadınlarının ulusu olmaya razı değil misin?*” buyurdu. “Bunun üzerine gördüğümüz gibi güldüm” dedi.

Sır saklamak her dostluk ve akrabalık ilişkisinden beklenen erdemli bir davranıştır. Hayatımızın her bir safhasında korumamız gereken mahremiyetler, saklamamız gereken sırlar vardır. Devlet sırrı, işletme sırrı, aile sırrı, şahıs sırrı gibi birçok sırların muhatabıyız. Sır saklamak güvenlik ve sadakate bağlıdır. Değer verdiğimizizin sırrını saklarız. Değer verdiklerimize sırrımızı açarız. Bizimle paylaşılmış bir sır bize emanettir. Emanetin hakkını korumak da dini bir yükümlülüktür.

Sakladığımız şey sadece bize sır olarak verilmiş bir şey olmayabilir. Açıklandığında mahcubiyet doğuracak bir takım olaylara şahit olduğumuzda da bu bizim için bir sır olur. Muhtevası kötülük ve günah ise gördüğümüz ve bilgi sahibi olduğumuz olayı setredersek Settaru’l-uyub olan Rabbimizin de bizim kusurlarımızı setretmesine vesile olmuş oluruz. Rabbimizin kusurları gizlemesi, affetmesidir. Fakat toplum düzenini ve adaletin tecellisini gerektirecek bir konu ise onu yetkili makamlarla paylaşıp hukukun işlemesine yardımcı olmamız da topluma karşı vazifemizdir.